

ASUNTOMURROT 2017

Anastetun omaisuuden ja epäilyn välisestä yhteydestä

Matti Rekola
10/2018

Tiivistelmä

Tekijä		Tutkinto/kurssi ja opinnäytetyö/nimike	
Matti Rekola		Poliisi (AMK) -muuntokoulutus	
Julkaisun nimi		Julkisuusaste	
Asuntomurrot 2017 - Anastetun omaisuuden ja epäillyn välisestä yhteydestä		Julkinen	
Ohjaajat ja opintoaine/opetustiimi		Opinnäytetyön muoto	
Jyrki Marttila, ylikomisario, PolAmk		Tutkimuksellinen opinnäytetyö	
Tiivistelmä			
<p>Opinnäytetyö käsittelee vuonna 2017 tapahtuneita asuntomurtoja. Tutkimuksessa on perehdytty teoissa anastetun omaisuuden ja rikoksesta epäillyn henkilön väliseen yhteyteen. Tutkimuksen tarkoituksena oli löytää vastauksia siihen, voidaanko anastetun omaisuuden laadusta tehdä perusteltuja päätelmiä mahdollisesta epäillyistä.</p> <p>Tutkimus suoritettiin tilastollisena tutkimuksena jonka lähdeaineistoksi poimittiin poliisiasiaan tietojärjestelmästä 461 rikosilmoitusta. Tämä aineisto käsittää kaikki sellaiset poliisin sisäisten ohjeiden mukaan järjestelmään kirjatut asuntomurrot vuodelta 2017, joissa on kirjattu rikoksesta epäilty henkilö. Tutkimuksessa luokiteltiin rikosilmoituksissa anastetuksi ilmoitettu omaisuus, rikoksesta epäillyn kansalaisuus ja rikoshyödyn määrä. Anastetun omaisuuden luokituksia verrattiin rikoksesta epäillyn kansalaisuuden suhteen.</p> <p>Tutkimuksen tulosten perusteella ulkomaalaiset epäillyt suosivat selkeästi koruja anastuksen kohteena. Ulkomaalaisten epäiltyjen osuus asuntomurroissa on huomattavan suuri suhteessa muuhun omaisuusrikollisuuteen. Merkittävän suurella osalla suomalaisista asuntomurtoihin epäillyistä henkilöistä taas ilmeni olevan jonkinlainen tuttavuus rikoksen uhrin kanssa.</p> <p>Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää kehitettäessä asuntomurtoihin suunnattavaa rikosanalyysia. Tutkimuksen perusteella heräsi kysymyksiä siitä miten ulkomaalaiset asuntomurtaajat tiedustelevat kohteensa koska rikosten keskimääräinen rikoshyöty oli huomattavasti suurempi kuin suomalaisten epäiltyjen.</p>			
Sivumäärä	Tarkastuskuukausi ja vuosi	Opinnäytetyökoodi (OPS)	
43	Lokakuu 2018	mAmk2018ONT	
Avainsanat			
anastettu omaisuus, asuntomurto, omaisuusrikokset, operatiivinen rikosanalyysi, rikosten sarjoittaminen			

1 JOHDANTO	2
2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA AIHEEN VALINTA	2
3 TUTKIMUSKYSYMYKSEN ASETTELU.....	3
4 TUTKIMUSMENETELMÄ JA LAINSÄÄDÄNTÖ.....	4
4.1 Metodologia	4
4.2 Käsitteet.....	8
4.3 Tutkimusaiheen keskeinen lainsäädäntö	10
4.3.1 Varkaudesta.....	10
4.3.2 Törkeästä varkaudesta.....	11
4.3.3 Kotirauhasta	12
4.3.4 Vahingonteosta.....	14
4.4 Aikaisemmat tutkimukset.....	15
4.5 Patja kirjausohje	16
5 AINEISTON HANKINTA JA ANALYYSI	17
5.1 Menetelmien ja aineiston esittely.....	17
5.1.1 Tietoaineiston esittely	17
5.2 Tutkimusprosessin kuvaus	17
5.2.1 Tutkimuslupa	17
5.2.2 Tutkimuksen suorittamisen kuvailu	18
5.2.3 Käytetyt hakuehdot	18
5.2.4 Käytetyt luokittelut.....	19
5.2.5 Kansalaisuus.....	21
5.2.6 Rikoshiödyn tutkiminen	21
5.2.7 Rikosilmoitusten laadun huomioiminen	22
6 TULOKSET.....	23
6.1 Tutkimuskysymyksen jäsentely	23
6.2 Rikoksesta epäiltyjen jakautumisesta.....	23
6.3 Anastetun omaisuuden ja epäillyn yhteydestä	27
6.4 Epäillyn näkökulmasta	35
6.5 Puutteelliset rikosilmoitukset.....	35
6.6 Suhteen vaikutuksesta anastettuun omaisuuteen.....	36
6.7 Rikoshiödyistä.....	37
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	39
8 LOPUKSI.....	40

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö on tehty osana Poliisi (AMK) -muuntokoulutusta. Kyseessä on vuoden 2017 asuntomurtoihin liittyvä tilastollinen tutkimus, jossa on selvitetty eroavaisuuksia suomalaisten ja ulkomaalaisten rikoksesta epäiltyjen anastamassa omaisuudessa.

Luvussa 2 kuvailen taustan siihen, kuinka päädyin tutkimaan asuntomurtojen epäiltyjen ja omaisuuden suhdetta. Sitä seuraavassa luvussa esittelen tutkimuskysymykseni ja niiden rajaukseen johtaneet seikat. Luvussa 4 käsitellään tutkimuksen teoriatausta, asiaan liittyvät käsitteet ja oleellinen lainsäädäntö sekä tutustutaan muihin aihepiiristä jo tehtyihin tutkimuksiin.

Luvussa 5 esittelen tutkimuksen aineiston sekä tutkimusprosessin kulun. Tutkimuksen tulokset esitellään luvussa 6 ja niistä tehdyt johtopäätökset on käsitelty luvussa 7. Viimeisessä luvussa on tutkimuksen pohjalta heränneitä ajatuksia aihepiiristä ja mahdollisista jatkotutkimuskohteista.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA AIHEEN VALINTA

Olen työskennellyt vuodesta 2012 Hämeen poliisilaitoksen rikostutkinnassa järjestäytyneen rikollisuuden tutkintaryhmässä. Tutkintaryhmämme vastuualue painottuu huumausainerikollisuuden tutkintaan, mutta tämän lisäksi kohdistamme rikostiedustelua ja -tarkkailua myös muihin rikoslajeihin. Tarvittaessa avustamme toisia poliisilaitoksia alueellamme tapahtuvissa rikostutkinnoissa ja tarkkailutehtävissä.

Tätä kautta olen ollut useamman kerran mukana tarkkailutehtävillä liittyen rajat ylittäviin rikollisiin. Tyypillinen tällainen tehtävä on ollut seurata maahan saapuvia, ennalta profiloituja ammattirikollisia ja pyrkiä paljastamaan heidän toimintaansa. Usein nämä ryhmät saapuvat Viron kautta lautalla Suomeen. Illan aikana ryhmä ajaa jonnekin päin Etelä-Suomea, jossa yön pimeinä tunteita tekevät murren, jota varten ovat tänne tulleet. Aamulla autokunta on jo satamassa odottamassa pääsyä ensimmäiseen maasta poistuvaan lauttaan. Saalis on saatettu kätkeä maastoon odottamaan jonkun muun toimesta tapahtuvaa maasta pois vientiä. Rikoksen kohteena on voinut olla omakotitalo, koruliike tai suuritehoinen veneen perämoottori.

Tällaisilla työtehtävillä olen useamman kerran miettinyt, että onko suomalainen asuntomurtaja jo historiallinen jäännös? Miten kovan, ammattimaisen, omaisuusrikollisuuden tekijäprofiili on muuttunut viimeisen kymmenen vuoden aikana?

Kaikkien varkausrikosten, myös asuntomurtojen, määrä on ollut pääosin laskusuunnassa koko 2000-luvun. Vuonna 2016 poliisin tietoon tuli 4100 asuntomurtoa, laskua edellisvuoteen oli 5,3 %. Omalla työskentelyalueellani eli Päijät-Hämeen alueella murtorikosten määrä on kuitenkin huomattavasti muun maan keskiarvoa suurempi. Päijät-Hämeessä oli vuonna 2016 keskimäärin 718 murtoa 100 000 asukasta kohden, kun koko maan keskiarvo on 606. (SVT 2016.)

Työtehtävien kautta minulle on muodostunut mielikuva siitä, että Päijät-Hämeessä tapahtuu suhteellisen paljon asuntomurtoja ja edellä kerrotut tilastot tukevat tätä. Tämän vuoksi kiinnostuin aihealueesta ja päädyin tutkimaan sitä osana opintojani. Tässä opinnäytetyössä on tarkoitus perehtyä asuntomurtoihin ja tutkia ulkomaalaisten hit and run -tyyppisten rikollisryhmien osuutta tässä kokonaiskuvassa.

Asuntomurto on tyypillisesti rikos, joka aiheuttaa uhrissa ahdistusta ja turvattomuuden tunnetta. Oman kodin koskemattomuuden loukkaus voi aiheuttaa uhrissa pitkäaikaisen epävarmuuden ja heijastua laajastikin henkilön hyvinvointiin. Huolestuneisuus asuntomurron kohteeksi joutumisesta on vähentynyt viime vuosina, mutta silti vajaa kolmannes ihmisistä on huolissaan siitä, että joutuu murron kohteeksi (Sirén 2008, 13). Asuntomurrot aiheuttavat yhteiskunnalla myös huomattavia taloudellisia kuluja. Vuonna 2017 vakuutusyhtiöt maksoivat kotitalouksille muista kuin autoihin kohdistuneista murto- ja varkausvahingoista noin 28 miljoonaa euroa (Niemi 2018, 112). Näiden seikkojen vuoksi poliisin tehokas asuntomurtojen torjunta on mielestäni oleellisen tärkeää. Vuonna 2017 poliisille ilmoitetuista asuntomurroista selvitettiin 13 prosenttia (Niemi 2018, 120).

Tavoitteeni on, että tutkimukseni avulla voidaan kehittää asuntomurtoihin liittyvää rikostutkintaa ja sitä tukevaa analyysiä. Tutkittuun tietoon pohjautuen on perustellumpaa tehdä päätöksiä siitä, mihin rikostiedustelun ja -tarkkailun resursseja kohdennetaan, kun tavoite on torjua asuntomurtoja.

3 TUTKIMUSKYSYMYKSEN ASETTELU

Opinnäytetyön taustakehys on rajat ylittävä rikollisuus eli järjestelmällinen toiminta, jossa ulkomaalaiset ihmiset tulevat Suomeen pääasiallisena tarkoituksenaan tehdä rikoksia, jotka tuottavat taloudellista hyötyä. Usein näihin tekoihin liittyy tarkoitus poistua pikaisesti maasta ennen kiinnijäämistä. Rikosnimikkeinä näissä tapahtumissa käytetään pääsääntöisesti törkeä varkaus -nimikettä. Tämä johtuu anastetun omaisuuden huomattavasta arvosta tai siitä, että teko kohdistuu asuttuun asuntoon.

Mielenkiintoisena ilmiönä tähän rajat ylittävään rikollisuuteen kuuluu suuriarvoiset omaisuusrikokset, kuten kultaliikeryöstöt ja elektroniikkaliikkeisiin kohdistuvat rakenteiden läpi suoritettut murrot. Olen itse ollut mukana muutaman tällaisen rikoksen esitutkinnan paljastavassa vaiheessa. Tällöin on käynyt ilmi, että rikossuunnitelman taustalla on selkeä organisaatio, jossa henkilöillä on erilaisia rooleja. Jonkun rooli on käydä etukäteen tutkimassa sopivat kohteet, henkilö voi jopa asua vakituisesti Suomessa. Teko suunnitellaan ja valmistellaan pitkälle ennen kuin varsinaiset suorittajat saapuvat Suomeen. Tekijät tulevat suoraviivaisesti paikalle, suorittavat varsinaisen murron, kätkevät tai luovuttavat saaliin eteenpäin ja poistuvat maasta.

Opinnäytetyön laajuuden huomioiden olen rajannut tutkimuksen koskemaan kuitenkin vain asuntomurtoja eli törkeitä varkausrikoksia, jotka kohdistuvat vakituisen asumiseen tarkoitettuihin rakennuksiin.

Mitä anastettu omaisuus kertoo tekijästä? Kahvipöytäkeskusteluissa elää vahva käsitys, että jos asuntomurrossa on anastettu elektroniikkaa ja alkoholia, syylliset ovat usein suomalaisia. Jos taas saaliina on käteistä ja kultakoruja, on syytä alkaa selvittää alueelta havaintoja ulkomaalaisista tekijöistä. Pitävätkö nämä oletukset paikkansa ja voidaanko tutkintaa perustellusti suunnata tekoa profiloimalla? Aihe on kokonaisuudessaan laaja ja siihen olisi useita lähestymiskulmia.

Tutkimukseni tavoite on tuottaa konkreettista tietoa rikostutkinnan ja erityisesti siinä suoritettavan analyysin ja sarjoituksen tueksi. Tätä taustaa vasten olen laatinut tutkimuskysymykseni:

- Voidaanko anastetusta omaisuudesta tai tekotavasta tehdä päätelmiä tekijästä?
- Onko suomalaisten ja ulkomaalaisten tekijöiden anastamassa omaisuudessa eroavaisuuksia?

Näihin kysymyksiin saadulla vastauksella voidaan tehdä tietojohtoisia päätöksiä resurssien suuntaamisesta niin esitutkinnassa kuin rikostorjunnassakin. Rikostutkinnassa asuntomurrot ovat usein tyypillisiä sarjarikoksia, erityisesti jos tekijät ovat ulkomaalaisia. He oleskelevat maassa lyhyehkön ajan, jonka kuluessa pyrkivät tekemään mahdollisimman monta ja taloudellisesti tuottoisaa rikosta. Sarjoituksessa hyödynnetään tekojen alueellista sijoittumista, tekotapaa ja rikosteknisten tutkimusten tuloksia. Voidaanko anastetun omaisuuden tarkastelun avulla tehostaa tätä analyysitoimintaa?

4 TUTKIMUSMENETELMÄ JA LAINSÄÄDÄNTÖ

4.1 Metodologia

Poliisin suorittama rikostutkinta ja tieteellinen tutkimus eivät ensi kuulemalta vaikuta kovinkaan samankaltaisilta. Silti näillä kahdella prosessilla on hyvin paljon yhteisiä peruseriaatteita sekä toimintatapoja, tärkeimpänä molemmat pyrkivät lisäämään tietoa. Tieteellinen tutkimus lisää tietoa koko tutkimusaiheestaan ja rikostutkimus yksittäisestä tutkittavasta tapauksesta.

Tieteellinen tutkimus on onnistunut, jos sen avulla saadaan luotettava vastaus tutkimuskysymykseen sekä tutkimus on tehty rehellisesti, puolueettomasti ja siten, ettei siitä aiheudu tutkimukseen vastaajille haittaa (Heikkilä 2008, 29). Kaikki edellä mainitut pätevät myös rikostutkintaan. Rikostutkinnassa tavoitteena on selvittää puolueettomasti totuudenmukainen tapahtumienkulku siten, että prosessista ei aiheudu osallisille tarpeetonta haittaa. Rikostutkinnan periaatteet on kirjattu esitutkintalain 4 lukuun, jossa korostetaan erityisesti tasapuolisuutta, syyttömyysolettamaa, toimenpiteiden suhteellisuutta ja hienotunteisuutta sekä vähimmän haitan periaatetta. Tieteelliselle tutkimukselle ei ole määrätty lain tasolla vastaavia periaatteita, mutta tieteellinen yhteisö itsessään jo edellyttää kaikkia tiedeyhteisön jäseniä noudattamaan hyvän tutkimuksen peruseriaatteita.

Tiedeyhteisössä hyvälle tutkimukselle on asetettu seuraavat perusvaatimukset. Validiteetti kuvastaa tutkimuksen pätevyyttä. Tutkimuksen tulee mitata juuri sitä, mitä oli

suunniteltukin mitattavan. Tämä varmistetaan huolellisella suunnittelulla ja tarkasti harkitulla tiedonkeruulla. (Heikkilä 2008, 29-30.) Omassa tutkimuksessani mittaamisena voidaan käsittää anastetun omaisuuden luokittelu eri esinekategorioihin. Olen myöhemmin luvussa 5.2.4 esitellyt käyttämäni luokittelut ja niiden tausta-ajatukset. Tätä luokittelua luodessani suunnittelin ensin karkean rungon luokittelulle ja sen jälkeen kävin tutkimassa muutamia satunnaisia rikosilmoituksia. Vertasin näitä esimerkkitapauksia suunnittelemini luokkiin ja loin näiden tarkasteluiden pohjalta itselleni listan luokitteluryhmistä. Pian varsinaisen luokittelutyön alettua havaitsin vielä tarpeen pankkikortteihin ja -tunnuksiin liittyvälle luokittelulle, jota en ollut osannut huomioida omassa suunnitelmassani. Tämän luokittelun tarpeellisuuden ymmärsin heti ensimmäisen kyseiseen luokkaan kuuluvan rikosilmoituksen tullessa käsiteltäväksi. Muutoin en muokannut kategorioita luokitteluprosessin aikana, jotta tutkimusprosessi pysyi mahdollisimman muuttumattomana ja pätevänä.

Toinen tieteellisen tutkimuksen perusvaatimus on reliabiliteetti eli luotettavuus. Tällä tarkoitetaan tulosten tarkkuutta, virheiden välttämistä ja sitä, että tutkimuksen tulokset eivät ole sattumanvaraisia. Luotettavalta tutkimukselta vaaditaan toistettavuus, joka tarkoittaa, että koko tutkimusprosessi on kuvattu niin yksityiskohtaisesti, että kuka tahansa voi toistaa sen saaden samat tulokset. Tutkimustulosten sattumanvaraisuuteen vaikuttaa tutkimusjoukon tai otannan koko. Mikäli tutkimuksessa käytetään otantaa, tulee kohderyhmän edustaa koko tutkittavaa perusjoukkoa. (Heikkilä 2008, 30-31.) Olen kuvannut luvussa 5 oman tutkimusprosessini etenemisen sekä luokitteluiden kuvaukset, jotta tutkimus olisi tarvittaessa toistettavissa. Palaan myöhemmin tässä luvussa tutkimukseni perusjoukon ja otannan pohdintaan sekä tähän liittyvän luotettavuuden arviointiin.

Kolmas merkittävä perusvaatimus tutkimukselle on objektiivisuus eli puolueettomuus. Tutkimuksen tekijä joutuu tutkimusprosessin aikana tekemään subjektiivisia valintoja muun muassa tutkimusmenetelmien valintaan ja tulosten raportointitapaan liittyen. Tutkija ei saa omien ennakkokäsitysten tai moraalisten vakaumusten vaikuttaa tutkimusprosessiin. Objektiivisessä tutkimuksessa tutkijan vaihtaminen ei muuta tutkimuksen lopputuloksia. (Heikkilä 2008, 31.) Tässä tutkimuksessa pyrin varmistamaan objektiivisuuden avaamalla tutkimusprosessin ja sen taustalla olevan tutkimuskysymysten asettelun mahdollisimman yksityiskohtaisesti.

Kuten aiemmin kerroin opinnäytetyön valintaan johtaneista taustoista minulla oli jonkinlainen ennakkokäsitys siitä, että ulkomaalaiset tekijät suosivat koruja rikoksen kohteena. Tämä käsitys on muodostunut aiemman työuran aikana, mutta ei perustunut mihinkään tutkittuun tietoon. Tutkimuksen aikana tiedostin tämän ennakkokäsityksen koko ajan ja tein luokitteluprosessin siten, että ensin keskityin luokittelemaan omaisuuden ja vasta sen jälkeen kiinnitin huomiota epäillyn henkilön kansalaisuuteen. Luonnollisesti rikosilmoituksia lukiessa ei voinut välttyä huomaamasta epäillyn nimeä, jos se oli mainittu heti selostusosan alussa. Pyrin laatimaan luokitteluluokat siten, että anastetun omaisuuden luokittelu vaatisi mahdollisimman vähän tulkintaa ja tutkimus pysyisi tätäkin kautta mahdollisimman objektiivisena.

Objektiivisuusperiaatteen mukaisesti käytin rikoshyödyn kirjaamisessa vain rikosilmoituksessa olevia tietoja anastetun omaisuuden arvosta. Useissa tapauksissa omaisuuden arvoa ei mainittu ilmoituksessa, mutta sen olisi voinut arvioida jopa varsin luotettavasti muista lähteistä. Tein kuitenkin selkeän ratkaisun, että kirjaan rikoshyötyyn vain rikosilmoitukseen kirjatun rahamäärän. Jos selostusosassa oli maininta vakuutusyhtiön korvaussummasta, joka sisälsi myös rikoksella aiheutettujen murtovahinkojen korvaamista, en lähtenyt arvioimaan murtovahinkojen osuutta koko korvaussummasta, vaan tällaisessa tapauksessa rikoshyöty jäi kirjaamatta. Kaikilla näillä toimilla pyrin puolueettomasti tutkimaan nimenomaisesti rikoksella viedyn omaisuuden laatua ja arvoa.

Hyvän tutkimuksen perusvaatimukseen kuuluu edellä käsiteltyjen lisäksi ainakin avoimuus, taloudellisuus, hyödyllisyys ja käyttökelpoisuus sekä tietosuojasta huolehtiminen (Heikkilä 2008, 31-32). Avoimuuteen pyrin sillä, että esittelen tässä tutkimuksessa kaikki käyttämäni luokittelut ja niiden tulokset siitä huolimatta, että osa olettamistani omaisuusluokista esiintyi yllättävän harvoin tutkimusaineistossa. Tutkimuksen tietosuoja on toteutettu siten, että tietoaaineisto on koko tutkimuksen ajan ollut poliisin teknisessä järjestelmässä, johon pääsy on kontrolloitua ja kaikesta toiminnasta jää lokimerkinnyt. Tutkimuksessa en käsitellyt varsinaisia henkilötietoja, vaan epäiltyjen henkilöiden osalta kohdistin havainnot vain kansalaisuuteen. Samoin olen valinnut tutkimuksen kohteena olevat esineluokat siten, että edes yhdistettynä anastetun omaisuuden arvoon, yksittäisiä rikostapauksia ei pysty tunnistamaan aineistosta.

Empiirinen eli havainnoiva tutkimus jaetaan usein kvalitatiivisiin ja kvantitatiivisiin tutkimusmenetelmiin. Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus pyrkii ymmärtämään tutkimuskohdetta usein analysoimalla pienen määrän tapauksia mahdollisimman tarkasti. Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus taas pyrkii kuvaamaan ilmiötä numeerisen tiedon pohjalta ja isosta tutkimusjoukosta saatuja tuloksia pyritään yleistämään tilastollisen päättelyn avulla havaintoyksiköitä laajempaan joukkoon. (Heikkilä 2008, 16-17.)

Omassa opinnäytetyössäni päädyin tutkimaan rikoksesta epäillyn henkilön kansalaisuuden ja anastetun omaisuuden välistä yhteyttä. Tutkimusmenetelmäni on kvantitatiivinen eli perustuu suureen tietomassaan, tässä tapauksessa yli 450 rikosilmoitukseen. Tutkimusotteeni on kausaalinen eli selittävä. Tällaisella tutkimuksella pyritään selvittämään erilaisten ilmiöiden välisiä syy- ja seuraussuhteita (Heikkilä 2008, 15). Omassa tutkimuksessani pyrinkin tutkimaan juuri sitä, onko tekijän ja rikoksella viedyn omaisuuden välillä syy-yhteys ja jos on, millainen.

Suorittamani tutkimus voidaan käsittää myös tilastotutkimuksena. Tilastotutkimuksen tarkoituksena on tuottaa analyttistä tietoa jonkin perusjoukon tilasta tarkasteltavan seikan suhteen. Tilastotutkimuksen aineisto voi olla peräisin tietorekisteristä eli sitä voidaan kutsua myös rekisteriaineistoksi. Tietorekisteri on yleensä elektronisessa muodossa oleva, muutostiedoilla päivittyvä, jonkin kokonaisuuden tietoaaineisto tai -kanta. (Viinamäki & Saari 2007, 73 ja 82.) Tässä tutkimuksessa tietorekisterinä oli Poliisiasiain tietojärjestelmä, jonka tietoaaineiston pohjalta suoritin tilastollista tutkimusta.

Poliisiasiain tietojärjestelmä pitää sisällään useiden vuosien ajalta kaikki rikosilmoitustiedot. Tutkimukseni kohdentui asuttuihin asuntoihin kohdistuviin varkauksiin ja tutkimuksen tavoitteena oli osaltaan selvittää viimeaikaisten tekojen tekijäprofiilia. Tämän vuoksi tutkimukseni kohteeksi valikoitui vuoden 2017 rikosilmoitukset.

Kokonaistutkimuksessa tutkitaan perusjoukon eli populaation jokainen yksittäinen jäsen. Tämä kannattaa tehdä aina, kun perusjoukko on pieni. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa suositellaan perusjoukon kokonaistutkimusta, jos yksiköiden lukumäärä on alle sata. Otantatutkimukseen päädytään yleensä, jos perusjoukko on hyvin suuri tai tutkiminen on monimutkaista. (Heikkilä 2008, 22.) Tässä tutkimuksessa perusjoukkona voidaan käsittää määrittelemäni vuoden 2017 asuntomurrot, joissa on rikoksesta epäilty henkilö. Tämän perusjoukon laajuus, lähes 500 rikosilmoitusta, olisi perustellusti puoltanut otantatutkimusta.

Heikkilän (2008, 33) mukaan "*otos on edustava pienoiskuva perusjoukosta*". Edustavuus tarkoittaa sitä, että otoksessa on samoja ominaisuuksia samoissa suhteissa kuin koko perusjoukossa. Rekisteriaineiston hyödyntämisessä käytetään usein otantaa, jolloin perusjoukosta poimitulla otoksella suoritettujen tutkimusten lopulliset tulokset yleistetään koko perusjoukkoon (Viinamäki & Saari 2007, 85). Pohdin tutkimussuunnitelmaa tehdessäni otoksen mahdollisuutta tässä tutkimuksessa. Tietoteknisesti olisin helposti voinut rajata otoksen maantieteellisesti tai koskemaan vain osaa vuoden 2017 tapahtumia. Tutkimuksen luotettavuuden kannalta maantieteellinen rajausta olisi voinut vääristää tuloksia, koska on oletettavaa, että ulkomaalaiset hit and run -tyyppiset rikoksen tekijät pyrkivät tekemään rikoksia mieluummin lähellä rajoja, jotta pystyvät poistumaan maasta nopeasti tekojen jälkeen. Samoin ajallinen rajausta esimerkiksi ensimmäisten 6 kuukauden tapahtumat olisivat vääristäneet tuloksia, koska vuodenaikavaihtelut voivat vaikuttaa paljon erilaisten tekijäryhmien Suomessa oleskeluun.

Otantamenetelmän valintaan vaikuttavat tutkimusasetelma, perusjoukon ominaisuudet ja tiedonkeruutapa. Perusmenetelmä on yksinkertainen satunnaisotanta, jossa satunnaislukujen avulla valitaan otos perusjoukosta, kun taas systemaattisessa otannassa poimitaan järjestykseen laitetusta perusjoukosta yksiköitä tasavälein. (Viinamäki & Saari 2007, 85-86.) Satunnaisuudella tarkoitetaan otoksen ottamisen yhteydessä sitä, että kaikilla perusjoukkoon kuuluvilla yksiköillä on täsmälleen samansuuruinen todennäköisyys tulla valituksi otokseen. Teknisesti tämän tutkimuksen perusjoukosta olisi ollut mahdollista ottaa systemaattinen otanta esimerkiksi järjestämällä rikosilmoitukset niiden numeron perusteella jonoon ja poimimalla sen jälkeen tutkittavaksi esimerkiksi joka viides.

Pidin kuitenkin otannan ottamista merkittävänä riskinä tämän tutkimuksen luotettavuudelle. Minulla oli yleisen rikosuutisoinnin perusteella jo tiedossa, että useissa tapauksissa sama ulkomaalainen ryhmittymä on tehnyt useita samantyyppisiä tekoja eli samalla tekijällä on useita eri tekoja. Usein nämä teot ajoittuvat lyhyelle aikavälille ja ne siten saavat poliisin tietojärjestelmässä lähekkäin olevia rikosilmoitusnumeroita. Tällöin rikosilmoitusten numeroiden perusteella tapahtuva järjestäminen olisi vääristänyt satunnaisuutta.

Harkinnan ja muutaman rikosilmoituksen kokeellisen luokitteluun kuluvan ajan perusteella päädyin tekemään tutkimuksen kokonaistutkimuksena eli tutkimaan kaikki vuoden 2017 asuntomurrot, joihin on kirjattu rikoksesta epäilty henkilö. Tämä lisäsi tutkimuksen suorittamiseen vaadittavaa aikaa, mutta toisaalta tutkimuksen luotettavuus sai huomattavasti enemmän lisäarvoa.

4.2 Käsitteet

Seuraavassa kerrotaan tämän tutkimuksen kannalta oleellimmat käsitteet esitutkintaprosessiin liittyvistä asioista. Näiden termien ymmärtäminen on edellytys tutkimusprosessin ja sen tulosten arvioimiseksi.

Esitutkintapöytäkirja. Esitutkintapöytäkirja pitää sisällään kaiken esitutkinnan aikana kertyneen materiaalin, jolla voidaan olettaa olevan merkitystä asiassa. Tällaista materiaalia on yleisimmin rikosilmoitus, eri henkilöiden kuulustelupöytäkirjat, valokuva-liitteet, lääkärinlausunnot ja rikosteknisen laboratorion lausunnot. Lisäksi esitutkintapöytäkirjaan voidaan liittää video- tai äänitallenteita ja jäljennöksiä kuiteista tai muista asiapapereista, sekä oikeastaan mitä tahansa muuta asiaan liittyvää selvitystä.

Esitutkintalaki 9:6 § Esitutkintapöytäkirja.

Esitutkinnan päätyttyä on siitä kertyneestä aineistosta laadittava 4 luvun 12 §:n 1 momentin mukaisella esitutkinnan käsittely-kielillä pöytäkirja (esitutkintapöytäkirja), jos se tarvitaan asian jatkokäsittelyä varten.

Esitutkintapöytäkirjaan on otettava kuulustelupöytäkirjat ja selostukset tutkintatoimenpiteistä ja niiden yhteydessä tehdyistä esitutkinnassa selvitettäviä asioita koskevista havainnoista sekä liitettävä tutkinnassa kertyneet asiakirjat, tallenteet ja valokuvat, jos niillä voidaan olettaa olevan merkitystä asiassa ja jos laissa ei toisin säädetä. Esitutkintapöytäkirjaan on kirjattava ylimääräisen tiedon käyttäminen rikoksen selvittämisessä.

Esitutkintapöytäkirjaan on merkittävä esitutkinnassa kuultujen henkilöiden kieli. Jos asianosaista on kuultu tai kuulusteltu tulkin avustuksella, 4 luvun 13 §:n 1 momentissa tarkoitettu olennainen asiakirja taikka asiakirjan osa tai yhteenveto asiakirjasta on käännetty asianosaiselle suullisesti tai asianosainen on luopunut oikeudestaan asiakirjan käännökseen, tästä on tehtävä merkintä esitutkintapöytäkirjaan tai muuhun asiakirjaan.

Esitutkinnassa kertyneestä aineistosta, jota ei ole otettu esitutkintapöytäkirjaan, on tehtävä merkintä pöytäkirjaan, jollei laissa toisin säädetä.

Rikoksesta epäillylle oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 2 luvun 1 §:n nojalla määrätyle puolustajalle ja asianomistajalle mainitun luvun 1 a §:n nojalla määrätyle oikeudenkäyntiavustajalle on lähetettävä jäljennös esitutkintapöytäkirjasta.

Esitutkintapöytäkirjan laatimista on lisäksi ohjeistettu Poliisihallituksen ohjeella ja siihen liittyvillä liiteasiakirjoilla "*Käsikirja esitutkintapöytäkirjan laadinnasta*", "*Käsikirja kuulustelujen kirjaamisesta*" sekä "*Käsikirja rikoksen uhrin suojelutarpeen arviointimenettelystä*". Näiden ohjaavien asiakirjojen tavoitteena on, että esitutkinta suoritetaan ja esitutkintapöytäkirjat laaditaan kaikissa poliisiyksiköissä samojen periaatteiden mukaan. Ohjeilla pyritään siihen, että esitutkintapöytäkirjat ja muut esitutkinnassa laadittavat asiakirjat ovat sekä ulkoasultaan, että sisällöltään selkeät ja johdonmukaiset. (Poliisihallitus 2016.)

Rikosilmoitus. Rikosilmoitus on yksi osa esitutkintapöytäkirjaa. Rikosilmoitus laaditaan usein asianomistajan eli rikoksen uhrin ilmoituksen perusteella. Rikosilmoitukseen kirjattuja tietoja tarkennetaan esitutkinnan edetessä ja viimeistään sen päättyessä. Rikosilmoituksen selostusosaan kirjataan kuvaus tapahtuneesta siten, että rikoksen tunnusmerkistö, tekotapa ja seuraukset käyvät selkeästi ilmi (Poliisihallitus 2013, 14). Asianosaiset henkilöt saavat pyynnöstä rikosilmoituksesta jäljennöksen, jota usein tarvitaan asiointiin esimerkiksi vakuutusyhtiön kanssa.

Esitutkintalaki 3:1 § Rikoksesta tehdyn ilmoituksen kirjaaminen.

Kun esitutkintaviranomaiselle ilmoitetaan rikos tai tapahtuma, jota ilmoittaja epäilee rikokseksi, esitutkintaviranomaisen on viipymättä kirjattava ilmoitus. Jos ilmoitus on epäselvä tai puutteellinen, ilmoituksen tekijää on tarvittaessa kehotettava täsmentämään tai täydentämään sitä.

Rikosilmoituksen kirjaamisvelvollisuus koskee myös muuten kuin 1 momentissa tarkoitetulla tavalla esitutkintaviranomaisen tietoon tullutta epäiltyä rikosta, jos 9 §:n 1 momentissa tarkoitetut toimenpiteistä luopumisen edellytykset eivät täyty.

Asianomistajalle on annettava hänen tekemästään rikosilmoituksesta kirjallinen vahvistus, joka sisältää ilmoituksen tekemistä ja ilmoitettua rikosta tai tapahtumaa koskevat perustiedot.

Poliisiasiain tietojärjestelmä (PATJA). Poliisiasiain tietojärjestelmä (PATJA), joka on Poliisilain 1 luvun 1 §:n momentissa poliisille säädettyjen tehtävien suorittamista varten perustettu valtakunnallinen tietojärjestelmä (Poliisihallitus 2013, 2). Tietojärjestelmä pitää sisällään varsinaisen rikosilmoituksen esineluetteloineen, asiaan liittyvät pakkokeinokirjaukset sekä asiakokonaisuuteen liittyvän tutkintamuistion.

Tutkintamuistio. Tutkintamuistioon kirjataan vapaamuotoista, jutun tutkintaa edistävää ja usein varmentamatonta tietoa. Se vastaa luonteeltaan Julkisuuslain 5 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja muistiinpanoja, eikä siis ole viranomaisen asiakirja. Tutkintamuistiossa olevat tiedot eivät ole julkisia, eivätkä normaalisti luonteensa johdosta myöskään asianosaisjulkisia, joten siitä ei saa antaa jäljennöstä. (Poliisihallitus 2013, 14.)

Rikoksesta epäilty. Rikoksesta epäilty henkilö on sellainen henkilö, jota on syytä epäillä rikoksesta. Esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännössä käytetään erilaisia todennäköisyysasteen ilmaisuja. "*On syytä epäillä*" merkitsee näissä ilmaisuissa pienintä

todennäköisyyden astetta. Ilmaisun *"todennäköisin syin epäilty"* tarkoittaa, että on enemmän todennäköistä, että epäilty osoittautuu oikeaksi kuin, että se osoittautuu vääräksi. Matemaattisesti ilmaistuna todennäköiset syyt tarkoittaisivat jo yli 50 prosentin todennäköisyyttä. Esitutkintalakia valmisteltaessa on kuvattu kynnystä epäillä rikosta siten, että *"rikosta on syytä epäillä, kun asioita huolellisesti harkitseva ihminen havaintojensa perusteella päätyy tällaiseen tulokseen."* (HE 14/1985, 16.)

4.3 Tutkimusaiheen keskeinen lainsäädäntö

Tämän tutkimuksen kohteena olevia tekoja säädellään pääasiassa Rikoslain 28 luvussa, jossa säädellään muun muassa varkausrikoksista. Asuttuihin asuntoihin kohdistuvissa rikosten tutkinnoissa tulee usein huomioitavaksi myös Rikoslain 24 luvun kotirauhan rikkomisen ja 35 luvun vahingonteko säännösten rikkomiset.

4.3.1 Varkaudesta

1 §. Varkaus

Joka anastaa toisen hallusta irtainta omaisuutta, on tuomittava varkaudesta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi kuudeksi kuukaudeksi.

Yritys on rangaistava. (Rikoslaki 28:1§.)

Rikoslaisissa varkaus määritellään teoksi, jossa anastetaan toisen hallusta irtainta omaisuutta. Laissa ei ole tarkennettu anastamisen käsitettä, vaan sitä on pidetty yleisesti tunnettuna käsitteenä. Hallituksen esityksessä anastamista kuvataan seuraavasti: *"Anastamisella tarkoitetaan toisen omistaman irtaimen omaisuuden oikeudetonta ottamista, pitämistä, luovuttamista tai muunlaista hyväksikäyttöä tarkoituksella sen saaminen itselleen tai toiselle sellaiseen omistukseen, joka on pysyvää ja ulkonaiselta olemukseltaan vastaa omistusoikeutta. Merkitystä ei ole sillä seikalla, suoritetaanko teko omaan vai jonkun toisen lukuun, eikä myöskään sillä, anastaako tekijä omaisuuden itselleen vai jollekulle toiselle."* (HE 66/1988, 35.)

Varkausrikoksen kohteena oleva omaisuus viedään aina toisen hallusta tai hallinnasta. Tämä erottaa varkausrikoksen kavallusrikoksesta, jossa tekijä anastaa sinällään laillisesti haltuunsa päätyntä omaisuutta. Yksilön oikeus omaan omaisuuteensa on mainittu Perustuslain 2 luvun 15 §:n 1. momentissa *"Jokaisen omaisuus on turvattu."*

Lainsäädännössä ei ole määritelty anastetulle irtaimelle omaisuudelle mitään tarkkoja rajoja. Rikoksen kohteena olevalla irtaimella omaisuudella ei tarvitse välttämättä olla edes taloudellista arvoa, vaan riittää, että kohteella on omistajalleen esimerkiksi tunnearvoa (HE 66/1988, 36).

Varkausrikos edellyttää myös tekijältä tahallisuutta eli tietoisuutta siitä, että teon kohteena on toiselle kuuluva irtain omaisuus (HE 66/1988, 36). Arvioitaessa kaikkia näitä teon tunnusmerkistön mukaisia seikkoja tämän tutkimuksen kohteena olevissa teoissa on selvää, että lukittuun asuntoon tunkeutuva tekijä tietää anastamansa omaisuuden olevan toisen henkilön hallinnassa ja hän vie sen anastustarkoituksessa.

4.3.2 Törkeästä varkaudesta

2 §. Törkeä varkaus

Jos varkaudessa

1) anastamisen kohteena on erittäin arvokas omaisuus,

2) anastamisella aiheutetaan rikoksen uhrille tämän olot huomioon ottaen erityisen tuntuva vahinkoa,

3) rikoksentekijä käyttää hyväkseen rikoksen uhrin avutonta tai hädänalaista tilaa,

4) rikoksentekijä tai osallinen varustautuu teon toteuttamista varten ampuma-aseella, räjähdysaineella taikka muulla näiden kaltaisella vaarallisella välineellä tai

5) rikoksentekijä murtautuu asuttuun asuntoon

ja varkaus on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksentekijä on tuomittava törkeästä varkaudesta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava. (Rikoslaki 28:2§.)

Rikoslain 28 luvun 2 §:ssä on viiden kohdan tyhjentävä luettelo varkausrikoksen ankaroittamisperusteista. Lisäksi asiassa edellytetään sitä, että teko on kokonaisarvostelultaan törkeä. Tämän tutkimuksen perustana on asuttuihin asuntoihin kohdistuvat murrot eli mainitun lainkohdan 1 momentin 5 kohdan mukaiset teot.

Asuttuun asuntoon kohdistuva teko on paheksuttavampi kuin muut omaisuusrikokset. Tällainen teko loukkaa asukkaan kotirauhaa ja on omiaan herättämään turvattomuuden tunnetta, koska se voi johtaa väkivaltaan. Sovellettava ankaroittamisperuste edellyttää sitä, että asunto on tapahtuma-aikaan asuttu. Täten esimerkiksi murtautuminen talvella asumattomaan kesämökkiin ei sinänsä tekisi varkautta törkeäksi. (HE 66/1988, 38.)

Kesämökkien muuttuessa yhä enemmän omakotitalon kaltaisiksi ympärivuotisiksi kakkosasunnoiksi joudutaan teon tunnusmerkistöä tarkasteltaessa arvioimaan tapauskohtaisesti, että pitääkö rikoksen kohdetta käsitellä asuttuna asuntona vai asumattomana kesämökinä. Tämä tulee ottaa huomioon asian esitutkintavaiheessa ja

esitutkintapöytäkirjasta tulisikin käydä ilmi ne seikat, minkä perusteella tekijän olisi tullut ymmärtää kohteen olevan asuttu asunto, mikäli asiaa tutkitaan törkeänä varkautena.

Säännöksen viidennellä kohdalla on pyritty turvaamaan asukkaan kotirauhaa ja turvallisuuden tunnetta omassa kodissaan. Korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO:2011:81 on linjattu sitä, onko teon kohteena ollut asuntoa pidettävä laissa tarkoitettuna asuttuna asuntona. Tapauksessa on ollut kyse murrosta rikoksesta epäillyn isovanhempien omistamaan omakotitaloon näiden ollessa viettämässä talvea Espanjassa. Ratkaisussa todetaan, ettei säännöksen soveltaminen edellytä asukkaiden paikalla oloa asunnossa tapahtuman aikaan. Poissaolon syyllä ja pituudella ei ole tässä suhteessa juurikaan merkitystä. Varallisuuden kasvu ja yhteiskunnallinen kehitys ovat johtaneet siihen, että ihmisillä on yhä useammin käytössään useampiakin asuntoja, joita käytetään kulloisenkin tarpeensa mukaan asumiseen. Korkein oikeus katsoo, että asuttuna asuntoja ei voida kuitenkaan pitää sellaista asuntoa, jota ei selvästi esimerkiksi johonkin vuodenaikaan voi käyttää asumiseen. (KKO:2011:81).

Törkeän varkauden tunnusmerkistön täytyminen edellyttää asuttuun asuntoon murtautumisen yhteydessä myös sitä, että rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä. Kuitenkin lainsäädännössä on erikseen mainittu asuttu asunto rikoksen kohteena ja ankaroitamisperusteena. Oikeuskirjallisuuden mukaan säännöstä on tulkittava niin, että asuttuun asuntoon kohdistuva varkaus on aina törkeä, ellei tapaukseen liity lievempään suuntaan puhuvia seikkoja (Frände ym. 2010, 365). Korkeimman oikeuden tuoreemmassa ratkaisussa KKO:2013:57 tämä käsitys kuitenkin asetetaan kyseenalaiseksi. Ratkaisussa on kysymys siitä, edellyttääkö teon katsominen kokonaisuutena arvostellen törkeäksi ankaroitamisperusteen käsillä olemisen lisäksi myös teon muiden kuin arvostelua lieventävien seikkojen arvioimista ja onko syyttäjän erikseen vedottava tällaisiin seikkoihin. Korkeimman oikeuden mukaan tuomioistuimen tulee aina törkeysarviointia tehdessään esittää arvioinnin olennaisimmat perustelut, koska ne ovat edellytys sille, että asiassa toteutuu kokonaisarvosteluvaatimuksen alkuperäinen tarkoitus ehkäistä kohtuuttomia rangaistuksia.

4.3.3 Kotirauhasta

Tunkeuduttaessa asuttuun asuntoon anastustarkoituksessa rikotaan lähtökohtaisesti aina asukkaan kotirauhaa. Kotirauha on yksi nykyisen yhteiskunnan keskeisimmistä perusoikeuksista ja se on mainittu Perustuslain 2 luvun 10 §:n 1. momentissa "*Jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu.*" Kotirauhan rikkomisesta säädetään erikseen Rikoslaisissa.

1 §. Kotirauhan rikkominen

Joka oikeudettomasti

1) tunkeutuu taikka menee salaa tai toista harhauttaen kotirauhan suojaamaan paikkaan taikka kätkeytyy tai jää sellaiseen paikkaan tai

2) rikkoo toisen kotirauhaa metelöimällä, heittämällä esineitä tai muulla vastaavalla tavalla,

on tuomittava kotirauhan rikkomisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi (Rikoslaki 24:1§.)

Asuntomurron yhteydessä pääsääntöisesti aina tunkeudutaan kotirauhan suojaamaan paikkaan. Tunkeutumisen käsitteeseen sisältyy jonkinlaisen esteen ohittaminen tai murtaminen. Esteestä voidaan objektiivisesti päätellä, että sen tarkoituksena on viestiä torjuvasta suhtautumisesta kotirauhan alueelle tulemiseen. (HE 184/1999, 19.) Myös lukitsemattoman oven kautta sisään pääseminen tulkitaan tunkeutumiseksi, koska siinä ohitetaan este. Oikeuskirjallisuuden mukaan tunkeutuminen ja salaa meneminen tekemuotoina ovat hyvin lähellä toisiaan ja voidaankin jopa väittää, että salaa meneminen sisältyy tunkeutumiseen. (Frände ym. 2010, 264).

Kotirauhan käsitteellä tarkoitetaan sen arkikielistä merkitystä. Kotirauhan suojan kohteena on koti ja sen välitön ympäristö (HE 184/1999, 37). Kotirauhan suojaamat paikat on määriteltä erikseen Rikoslaisa.

11 §. Määritelmä

Kotirauhan suojaamia paikkoja ovat asunnot, loma-asunnot ja muut asumiseen tarkoitetut tilat, kuten hotellihuoneet, teltat, asuntovaunut ja asuttavat alukset, sekä asuintalojen porraskäytävät ja asukkaiden yksityisaluetta olevat pihat niihin välittömästi liittyvine rakennuksineen. (Rikoslaki 24:11§.)

Kotirauhan määritelmän mukaan asunnot ja loma-asunnot ovat molemmat yksiselitteisesti kotirauhan piiriin kuuluvia rakennuksia. Verrattaessa aiemmin luvussa 3.2.2 käsiteltyyn törkeän varkauden ankaroittamisperusteeseen tulee huomioida, että kyseisessä lainkohdassa edellytetään asuttua asuntoa, eikä siinä viitata mitenkään kotirauhan määritelmään. Siten esimerkiksi kesämökkiin murtautuminen voidaan tuomita perusmuotoisena varkautena ja kotirauhan rikkomisena.

Varkausrikoksen kohdistuessa asuttuun asuntoon, varkausrikos syrjäyttää kotirauhan rikkomisen. Tämä lainsäädännön tahto ilmenee välillisesti siitä, että asuttuun asuntoon kohdistava varkaus on erikseen mainittu RL 28 luvun 2 §:n kohdassa yhtenä ankaroittamisperusteena (Frände ym. 2010, 271). Tällä perusteella asuttuun asuntoon kohdistuva törkeä varkaus sisältää jo sinällään kotirauhan rikkomisen, eikä siitä tuomita tekijää erikseen.

4.3.4 Vahingonteosta

Suurin osa tämän tutkimuksen käsittämistä tapahtumista sisälsivät tekotapana jonkinlaisen murtautumisen rakennukseen sisälle. Yleisimpiä tapoja oli ikkunan tai oven rikkominen. Osassa teoista sisään oli päästy lukitsemattomasta ovesta tai auki jääneestä ikkunasta. Kuitenkin valtaosassa teoista oli aiheutettu rakennukselle tai irtaimelle omaisuudelle jonkinlaisia vahinkoja.

1 §. Vahingonteko

Joka oikeudettomasti hävittää tai vahingoittaa toisen omaisuutta, on tuomittava vahingonteosta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi. (Rikoslaki 35:1§.)

2 §. Törkeä vahingonteko

Jos vahingonteolla aiheutetaan

- 1) erittäin suurta taloudellista vahinkoa,*
- 2) rikoksen uhrille tämän olot huomioon ottaen erityisen tuntuva vahinkoa tai*
- 3) historiallisesti tai sivistyksellisesti erityisen arvokkaalle omaisuudelle huomattavaa vahinkoa*

ja vahingonteko on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikosentekijä on tuomittava törkeästä vahingonteosta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava. (Rikoslaki 35:2§.)

Lähtökohtaisesti murtautumalla tehty törkeä varkaus sisältää aina myös teon, jota voitaisiin käsitellä vahingontekona. Kuitenkin Rikoslain 35 luvun vahingontekorikoksia koskevat säännökset ovat toissijaisia ja tämä on säännelty erillisellä lainkohdalla.

5 §. Rajoitussäännös

"Tämän luvun säännöksiä ei sovelleta, milloin teosta on muualla laissa säädetty yhtä ankara tai ankarampi rangaistus" (Rikoslaki 35:5§.)

Tämän rajoitussäännöksen johdosta esitutkinnassa on otettava huomioon kaikki teon yhteydessä aiheutetun vahingot ja niiden suhde varsinaiseen anastustarkoitukseen. Jos omaisuuden vahingoittaminen on tapahtunut ainoastaan anastamisen mahdollistamiseksi, Rikoslain 35 luvun vahingontekosäännökset syrjäytyvät ja tekijä tuomitaan vain varkausrikoksesta (Frände ym. 2010, 395).

Jos taas teossa aiheutetaan vahinkoa enemmän kuin olisi ollut tarpeen varsinaisen varastamisen suorittamiseksi, tekijä tuomitaan erikseen myös vahingonteosta.

Varkausrikoksella viedyn omaisuuden jälkikäteinen vahingoittaminen, muokkaaminen tai hävittäminen on rankaisematon jälkitekko. (Frände ym. 2010, 396.)

Tässä tutkimuksessa käsiteltyjen tekojen joukossa oli muun muassa tapaus, jossa omakotitalo oli sytytetty tuleen varkauden jälkeen. Nuorisojoukosta koostuvilla tekijöillä oli ollut mitä ilmeisimmin tarkoitus vähentää kiinnijäämisriskiä hävittämällä mahdolliset todistusaineistot rikospaikalta. Anastetun omaisuuden arvo oli huomattavan alhainen tulipalosta aiheutuneeseen lähes täydelliseen omakotitalon tuhoutumiseen verrattuna. Tapausta on tutkittu törkeänä varkautena ja törkeänä tuhotyönä, jossa eri tekijöillä on ollut erilaiset roolit tapahtumiin. Osaa tekijöistä epäiltiin vain törkeästä varkaudesta, koska he olivat poistuneet jo kiinteistöltä ennen tulipalon sytyttämistä. Tällaisten tekojen esitutkinnassa poliisin tulee erityisesti kiinnittää huomiota jokaisen rikoksesta epäillyn henkilökohtaiseen toimintaan ja sen rikoslain tunnusmerkistön mukaiseen arviointiin.

4.4 Aikaisemmat tutkimukset

Rajat ylittävän rikollisuuden aihepiiriin liittyen on tehty useita tutkimuksia. Samoin omaisuusrikoksiin ja ulkomaalaisten tekemiin rikoksiin yleisellä tasolla on olemassa useita tutkimuksia ja tilastoja. Suomessa satunnaisesti oleskelevien ulkomaalaisten rikosten (pois lukien liikenne rikokset) määrä on lisääntynyt 76 prosenttia vuodesta 2008 (Niemi 2018, 241).

Suomessa on julkaistu ainakin vuodesta 1975 Rikollisuustilanne -katsausten sarjaa. Nämä Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen vuosittaiset julkaisut kuvaavat rikollisuuden piirteitä ja kehitystä Suomessa. Julkaisujen tietolähteenä ovat erilaiset rekisterit ja kyselytutkimukset, kuten kansallinen rikosuhritutkimus.

Kari Järmälä on tutkinut vuonna 2017 julkaistussa opinnäytetyössään rahalaitoksiin ja kultasepäntuotantoihin kohdistuneita ryöstöjä ja niiden oikeudellista arviointia. Tutkimuksessa tulee esiin, että näihin kohteisiin kohdistuvat ryöstöt poikkeavat muusta ryöstörikollisuudesta suunnitelmallisuuden ja ammattimaisuuden osalta. Teot ovat pääosin ulkomaalaisten rikollisten tekemiä. (Järmälä 2017, 40.) Opinnäytetyö painottuu tekojen oikeudelliseen arviointiin, mutta siinä tulee myös ilmi ulkomaalaisten ammattirikollisten kiinnostus kultakorujen ja arvokellojen anastusrikoksiin.

Laurea-ammattikorkeakoulun vuoden 2014 opinnäytetyö *Schengen, ulkomainen rikollisuus ja omaisuuden suojaaminen Suomessa* on lähinnä omaa aiheitani oleva tutkimus. Tässä opinnäytetyössä on tutkittu millaisia vaikutuksia Schengenin sopimuksen myötä tapahtuneella rajojen avautumisella on ollut suomessa tapahtuviin ulkomaalaisten tekemiin omaisuusrikoksiin. Lisäksi tutkimuksessa on selvitetty, onko näillä rikoksilla ollut vaikutusta suomalaisten tapoihin suojata omaisuuttaan. Tutkimus on käsittänyt omaisuusrikokset yleisellä tasolla ja rajoittunut pääosin virolaisten, latvialaisten ja liettualaisten suhteellisen osuuden muuttumiseen omaisuusrikoksissa epäiltynä olevissa henkilöissä. Tutkimuksen mukaan rajojen avautuminen vaikuttaa olleen yhtenä tekijänä

ulkomaalaisten rikollisten tekemien omaisuusrikosten kasvussa. (Muurinen & Pentti 2014, 66.)

Perehtyessäni aihepiiriin aiempiin tutkimuksiin en löytänyt yhtään tutkimusta, jossa olisi tarkasteltu rikoksella viedyn omaisuuden ja tekijän välistä suhdetta. Asiasanoina aiempia tutkimuksia tarkastellessani käytin "omaisuusrikollisuus", "asuntomurto", "törkeä varkaus", "rajat ylittävä rikollisuus" ja "liikkuva rikollisuus" hakuehtoja.

4.5 Patja kirjausohje

Poliisihallitus on antamallaan ohjeella ohjeistanut tietojen kirjaamista poliisiasiain tietojärjestelmään. Ohjeen tavoitteena on ollut ilmoitusten kirjaamiskäytänteiden yhtenäistäminen. Laadukkaat rikosilmoituksen perustiedot sekä ajantasaiset muutos- ja täydennystiedot vaikuttavat osaltaan tutkinnan oikeellisuuteen ja oikeusvarmuuteen. Rikosilmoitus on esitutkinnan käynnistämisen perusasiakirja, joten niiden laatu ja yhdenmukaisuus ovat tärkeitä. (Poliisihallitus 2013, 2.)

Rikosilmoituksen kirjaamisen yhteydessä kirjataan sen hetkisten tietojen perusteella epäiltävissä oleva rikosnimike. Rikosnimike saattaa muuttua esitutkinnan aikana, rikosilmoitukseen voi tulla kokonaan uusia nimikkeitä tai osa voi poistua kokonaan. Tietojärjestelmässä on erilaisia tarkenteita, joiden avulla rikosilmoitustiedoista saadaan tilastollisesti vertailukelpoista materiaalia ja mahdollistetaan myös rikostutkintaan liittyvää sarjoittamista sekä analyysia. Näiden teontarkenteiden avulla voidaan tuottaa vuosittaisia rikostilastoja esimerkiksi yleisellä paikalla tapahtuvista rikosilmiöistä. Tämä teontarkenne-luokittelu mahdollistaa sen, että tähän tutkimukseen on voitu poimia asuntomurrot kaikkien muiden törkeiden varkauksien rikosilmoitusten joukosta.

Annetussa ohjeessa on erikseen kiinnitetty huomiota varkausrikosten kirjaamisessa tekoihin, jotka ovat kohdistuneet asuttuun asuntoon. Ohjeen mukaan kirjaamisen yhteydessä tulee käyttää teontarkennetta "*Asunnosta luvatta tunkeutuen*" niissä tapauksissa, joissa on tunkeuduttu asuttuun asuntoon. Tällöin rikosnimikkeeksi kirjataan lähtökohtaisesti RL 28:2 §:n mukainen törkeä varkaus. Ohjeessa kiinnitetään huomiota myös luvussa 4.3.2 käsitellyn Korkeimman Oikeuden ratkaisun KKO:2011:81 mukaisiin tulkintoihin asutun asunnon käsitteestä. (Poliisihallitus 2013, 10.)

Täten poliisin sisäisellä ohjeistuksella on hyvinkin yksityiskohtaisesti ohjeistettu asuntomurron kirjaamisen yhteydessä tehtäviä luokitteluja. Tämän tutkimuksen lähtökohtana on edellä kuvatun luokittelun hyväksikäyttäminen tutkimusjoukon keräämisessä. On oletettavissa, että aivan kaikkia asuntomurtoja ei ole luokiteltu annettujen ohjeiden mukaisesti, mutta esimerkiksi Hämeen poliisilaitoksella on sisäisessä koulutuksessa korostettu useasti oikeiden luokitteluiden tärkeyttä esimerkiksi analyysitoiminnan näkökulmasta. Samoin törkeän varkauden ankaroittamisperusteena oleva asuttuun asuntoon kohdistuva teko on ollut rikoslaisissa jo kolme vuosikymmentä. Tälle perusteella uskon, että suurin osa tapahtuneista asuntomurroista on luokiteltu

virallisen ohjeistuksen edellyttämällä tavalla ja siten tutkimuksen rikosilmoitusten joukko on kattava kuvaus yhden vuoden ajalta.

5 AINEISTON HANKINTA JA ANALYYSI

5.1 Menetelmien ja aineiston esittely

5.1.1 Tietoaineiston esittely

Tämän tutkimuksen tietoaineiston lähteenä käytettiin Poliisiasiain tietojärjestelmään (PATJA) kirjattuja rikosilmoitustietoja. Tietojärjestelmä pitää sisällään varsinaisen rikosilmoituksen ja siihen liittyvän tutkintamuistion. Tietoaineisto käsitti tutkimusprosessin alussa 499 rikosilmoitusta, mutta tutkimusprosessin aikana ilmeni, että tutkimusaineiston joukossa on rikosilmoituksia, jotka eivät kuulu perusjoukkoon. Näiden rikosilmoitusten päätyminen tutkimusaineistoon johtui pääosin virheistä rikosilmoituksen kirjausvaiheessa tehdyissä luokitteluissa.

Tutkimusaineistosta poistettiin kaikki siihen kuulumattomaksi havaitut rikosilmoitukset, joita oli 38 kappaletta. Lopullinen tutkimusaineisto ja tämän tutkimuksen perusjoukko sisälsi 461 rikosilmoitusta.

5.2 Tutkimusprosessin kuvaus

Seuraavissa luvuissa olen esitellyt tutkimusprosessin toteutuksen. Tutkimusprosessiin kuului luonnollisesti kiinteänä osana tutkimussuunnitelman teko. Tutkimussuunnitelmaan liittyvää pohdintaa olen käynyt läpi aiemmin perustellessani tekemiäni rajauksia.

5.2.1 Tutkimuslupa

Tässä työssä käytettävä aineisto eli Poliisiasiain tietojärjestelmään tallennetut rikosilmoitustiedot ovat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla salassa pidettäviä tietoja. Yleisesti poliisin tietojärjestelmiin tallennettuja tietoja saa käyttää vain virkatehtävien hoitoon, vaikka teknisesti järjestelmä mahdollistaisikin tiedon saatavuuden ilman erillistä lupaa.

Ensimmäinen vaihe tutkimusprosessissa oli kirjata selkeä tutkimussuunnitelma, jossa perustelin myös tarpeen salassa pidettävien tietojen käytölle. Rikoksella viedyn omaisuuden laadusta ei ole muualta saatavissa yksilöivää, tieteellisen tutkimuksen pohjaksi kelvollista tietoaineistoa, kuin poliisin kirjaamista rikosilmoituksista.

Hakemuksen ja tutkimussuunnitelman perusteella Poliisiammattikorkeakoulu myönsi minulle luvan käsitellä poliisiasiain tietojärjestelmään tallennettuja tietoja tutkintoon

kuuluvan opinnäytetyön tekemiseksi. Tutkimusluvassa rajattiin esitykseni mukaisesti tietoaineisto koskemaan vuoden 2017 asuntomurtoja.

5.2.2 Tutkimuksen suorittamisen kuvailu

Anastettuun omaisuuteen ja epäillyn rooliin liittyvän tutkimusaineiston hain PATJasta myöhemmin luvussa 5.2.3 esittämäni hakuehtojen rajaamana. Saatuaani halutun tutkimusaineiston eli kaikki vuoden 2017 asuntomurrot, jossa oli joku henkilö syötettynä rikoksesta epäillyn rooliin, aloitin varsinaisen tutkimusaineiston luokittelun. Käytetyt erilaiset luokittelut ja niiden tausta-ajatukset olen esitellyt luvussa 5.2.4. Sama rikosilmoitus saattoi saada useita luokkia ja osa ilmoituksista ei kuulunut mihinkään näistä luokittelun kohteeksi valikoiduista määritelmistä. Luokitus kohdistui pääosin anastetun omaisuuden tyyppiin ja samassa yhteydessä kirjattiin rikoshyödyn numeerinen arvo sekä mahdolliset havainnot rikosilmoitustekstien laadusta.

Luokituskoodeina työssä käytin 1-3 kirjaimen lyhenteitä nopeuttamaan luokitteluiden tarkastelua ja syöttöä. Esimerkiksi "Raha" luokittelu oli teknisessä luokittelutyössä pelkkä R-kirjain, kun taas "Työkalut" luokittelusta käytin TY-kirjainyhdistelmää.

Luin jokaisen tutkimusjoukkoon kuuluvan rikosilmoituksen tiivistelmän, selostusosan ja tutkintamuistion läpi ja annoin rikosilmoitukselle edellä kuvatun mukaisen luokittelukoodin. Tämä oli varsinaisen tutkimusprosessin työläin vaihe. Rikosilmoituksen selostusosa ja tutkintamuistio saattoivat sisältää jopa 15 sivua tekstiä. Tämä kaikki piti lukea läpi etsien aiemmin määriteltyjen luokkien mukaisia indikaattoreita selostusosasta. Toisaalta osa rikosilmoituksen selostusosista oli lyhyitä ja ytimekkäitä.

Samoin tässä yhteydessä määritin epäiltyjen kansalaisuuden ja tapahtumakohtaisen rikoshyödyn. Anastetun omaisuuden yhteisarvon laskin esineluettelon arvo -kentän merkinnöistä tai rikosilmoituksen selostusosaan tai tutkintamuistoon luetteloidusta listasta.

Yhden rikosilmoituksen lukeminen ja luokitteluiden tekeminen kesti muutamasta minuutista jopa kymmeneen minuuttiin. Keskimäärin tunnin aikana luokittelin 10-20 rikosilmoitusta.

Varsinaisen luokitteluprosessin jälkeen suoritin tutkimuskysymykseen vastaavien erilaisten korrelaatioiden tutkimisen. Jo luokitteluvaiheessa huomasin toistuvia johdonmukaisuuksia anastetun omaisuuden ja rikoksesta epäillyn henkilön välillä. Luvussa 6 olen esittänyt näitä erilaisia korrelaatioita anastetun omaisuuden ja epäillyn kansalaisuuden välillä.

5.2.3 Käytetyt hakuehdot

Tätä tutkimusta varten hain PATJasta rikosilmoitukset joissa oli nimike törkeä varkaus ja joiden teko aika oli ilmoitettu aikavälille 1.1.2017 - 31.12.2017. Tämän jälkeen suodatin hakutuloksista esiin sellaiset tapahtumat, joille oli annettu teon tarkenne "*asunnosta luvatta*

tunkeutuen", *"vapaa ajan-asunnosta luvatta tunkeutuen"* tai *"muu varkaus luvatta tunkeutuen"*. Tässä yhteydessä käytin laajempaa suodatusta kuin virallisen kirjausohjeen mukaan olisi tarvinnut. Nämä luokittelut eivät lisänneet hakutulosta merkittävästi, mutta varmistivat tutkimuksen perusjoukon täydellisyyttä. Kuten aiemmin olen käsitellytkin, vapaa-ajan asunto voi helposti täyttää asutun asunnon määritelmän ja kuulua siten tämän tutkimuksen perusjoukkoon.

Viimeisenä suodatuksena tutkimusjoukko rajattiin koskemaan vain sellaiset rikosilmoitukset, joissa on vähintään yksi henkilö syötettynä rikoksesta epäillyn rooliin. Näillä hakuehdoilla tutkimusjoukon laajuudeksi tuli 499 rikosilmoitusta. Lopullisen tutkimusjoukon määrä pieneni tästä, koska rikosilmoitusten lähemmässä tarkastelussa havaittiin sellaisia ilmoituksia, jotka eivät kuuluneet varsinaiseen tutkimusjoukkoon.

5.2.4 Käytetyt luokittelut

Tutkimuksen aikana luokittelin tarkastellut rikosilmoitukset anastetun omaisuuden, asianomistajan ja epäillyn mahdollisen suhteen, sekä rikosilmoitusten laatua kuvaavien luokitteluiden avulla. Sama ilmoitus saattoi saada useita eri luokkia. Tutkimuksessa käytin seuraavia luokitteluita.

Korut ja kellot. Rikosilmoituksen selostusosassa tai esineluettelossa on maininta siitä, että teon yhteydessä on anastettu koruja tai rannekelloja. Useissa tässä tutkimuksessa tarkastelluissa rikosilmoituksissa oli anastettu erittäin arvokkaita, useiden tuhansien eurojen arvoisia, rannekelloja. Seinäkellojen ja vastaavien osalta merkintä ei johtanut tähän luokitteluun. Luokittelussa on ollut tavoite tunnistaa koruihin sekä arvokkaisiin rannekelloihin kohdistuneita tekoja.

Elektroniikka. Rikosilmoituksen selostusosassa tai esineluettelossa on maininta siitä, että teon yhteydessä on anastettu jotain kodin elektroniikkaa. Tähän luokitteluun kuuluu kaikki teot, jossa on anastettu televisioita, tietokoneita, kodinkoneita, pelikonsoleita, matkapuhelimia ja muuta pienelektroniikkaa.

Raha. Rikosilmoituksen selostusosassa tai esineluettelossa on maininta siitä, että teon yhteydessä on anastettu käteistä rahaa. Tämän luokittelun avulla pyrittiin tunnistamaan teot, joissa anastuksen pääasiallinen kohde on ollut käteinen raha. Tästä kategoriasta olen jättänyt pois ilmoitukset, joissa käytetään *"muutamia kolikoita"* tai muita vastaavia ilmaisuja, joiden perusteella on voitu tulkita, että anastetun käteisen rahan määrä on ollut hyvin vähäinen.

Asiakirjat. Rikosilmoituksen selostusosassa tai esineluettelossa on maininta siitä, että teon yhteydessä on anastettu erilaisia asiakirjoja, kuten ajokortteja, passeja, kanta-asiakaskortteja. Usein näitä anastettuja asiakirjoja käyttäen oli tehty edelleen erilaisia rikoslain 36 luvun mukaisia petosrikoksia.

Alkoholi. Rikosilmoituksen selostusosassa tai esineluettelossa on maininta siitä, että teon yhteydessä on anastettu alkoholia. Tähän luokkaan on luokiteltu myös rikosilmoitukset,

joissa on maininta että tapahtumapaikalla on nautittu sieltä löydettyä alkoholia. Mikäli rikosilmoituksen selosteosan mukaan paikalta on löydetty tekijän sinne mukanaan tuomia alkoholipakkauksia, ilmoitusta ei ole luokiteltu tähän kategoriaan. Luokittelun tavoite on ollut tunnistaa tekoja, joissa yhtenä tavoitteena on ollut alkoholin anastaminen tai päihtymystarkoitus tekopaikalla.

Työkalut ja -koneet. Rikosilmoituksen selostusosassa tai esineluettelossa on maininta siitä, että teon yhteydessä on anastettu työkaluja. Tähän luokitteluun kuului myös elektroniikkaa sisältävät laitteet, jotka kuvailun perusteella olivat selkeästi tarkoitettu työhön liittyvään ammattikäyttöön, esimerkkinä näistä erilaiset mittalaitteet.

Ase. Rikosilmoituksen selostusosassa tai esineluettelossa on maininta siitä, että teon yhteydessä on anastettu ampuma-ase tai asekaappi. Tässä luokittelussa aseena on käsitelty kaikki ampuma-aselain 2 §:n 1. momentin mukaiset aseet eli luvanvaraiset aseet ja niiden osat. Ilma-aseita, airsoft - ja värikuula-aseita ja muita vastaavia harrastusvälineitä sisältäviä tekoja ei ole luokiteltu tähän kategoriaan.

Pankkikortit ja -tunnukset. Rikosilmoituksen selostusosassa on maininta, että teon yhteydessä anastetulla pankkikortilla tai -pankkitunnuksilla on tehty asiattomia nostoja omistajan tililtä tai niitä on yritetty käyttää. Luokittelun tarkoituksena on ollut tunnistaa teot, jossa tekijä on varmuudella yrittänyt käyttää anastamiaan kortteja tai tunnuksia teon jälkeen. Pelkkä pankkikortin katoaminen teon yhteydessä ei vielä johtanut tähän luokitteluun.

Taide. Rikosilmoituksen selostusosassa tai esineluettelossa on maininta siitä, että teon yhteydessä on anastettu taide-esineitä. Taide-esineen luokittelu on haastavaa. Useilla esineillä voi olla haltijalleen taiteellista arvoa, vaikka muu yhteisö ei esinettä pitäisikään kovin taiteellisena. Tässä luokittelussa taide-esineenä on pidetty tauluja ja tunnettujen valmistajien koriste-esineitä. Tavoitteena on ollut tunnistaa tekoja, joissa anastetaan arvo- taidetta, jonka kuljettaminen, säilyttäminen ja jälleenmyynti on muuta omaisuutta haastavampaa.

Puutteellinen selostusosa. Rikosilmoituksen kirjallinen osuus tai esineluettelo on laadittu selkeästi puutteellisesti. Ilmoituksen selostusosasta ei ilmene esimerkiksi rikoksen tekotapaa tai mitään selvitystä syistä, millä perusteella asiaan on kirjattu epäilty henkilö. Myös rikosilmoitukset, joissa oli maininta *"lista anastetusta omaisuudesta liitteenä"* johtivat tähän luokitteluun. Rikoksella viedyn omaisuuden tunnistamiseksi ja palauttamiseksi oikealle omistajalle on oleellista, että anastettu omaisuus on kirjattu rikosilmoituksen esineluetteloon tai edes selostusosaan, jolloin tiedot ovat hakukelpoisia.

Rikoshyöty merkitty puutteellisesti. Rikosilmoituksen selostusosassa ei ole mainintaa rikoksella viedyn omaisuuden arvosta, vaikka selosteosan mukaan omaisuutta on anastettu vähäistä enemmän.

Suhde. Rikosilmoituksen selosteosan perusteella pystytään päättelemään, että rikoksesta epäillyllä ja asianomistajalla on jonkinlainen tuttavuussuhde. Tavoitteena tällä luokituksella on ollut tunnistaa teot, jotka liittyvät parisuhteiden päättymiseen, velanperintään tai muuhun vastaavaan. Nämä teot eivät siis ole kohdistuneet

sattumanvaraisesti asianomistajaan. Tämä luokittelu on luonteeltaan ennemminkin pois sulkeva, kuin muita luokitteluja täydentävä, koska rikoksesta epäillyn ja asianomistajan keskinäinen suhde voi hyvinkin tulla ilmi muussa esitutkimateriaalissa, kuten kuulusteluissa.

Poisto. Tätä luokittelua käytettiin luokittelemaan rikosilmoitukset, jotka ilmoituksen selosteosan perusteella eivät kuuluneet tutkimusjoukkoon. Tähän luokiteltiin rikosilmoitukset, joiden selostusosan mukaan teossa ei ollut anastettu mitään tai selostusosan perusteella kyseessä ei ollut varsinainen asuntomurto. Tämän luokittelun saaneet ilmoitukset poistettiin tutkimusjoukosta, eikä niitä sisällytetty tutkimuksen tuloksiin.

5.2.5 Kansalaisuus

Tarkoitukseni oli tarkastella tutkimuskysymystä rajat ylittävän rikollisuuden näkökulmasta ja tutkia sitä, onko anastetun omaisuuden ja rikoksesta epäillyn kansalaisuudella yhteyttä. Perinteisesti on oletettu ulkomaalaisten ammattirikollisten suosivan kultakoruja ja käteistä rahaa juuri niiden kokoonsa nähden helpon kätkeväyyden vuoksi

Tämän vuoksi päädyin noudattamaan myös oikeuspoliittisissa katsauksissa käytettyä tulkintaa ulkomaalaisesta, jonka mukaan ulkomaalaisella tarkoitetaan Suomessa väliaikaisesti vierailevaa henkilöä, joka omaa vakituisen asuinpaikan ulkomailla. Tällöin ulkomaalaisten ryhmä käsittää turistit, työkomennuksella olevat, turvapaikanhakijat, jotka odottavat oleskelulupaa ja ammattirikolliset, jotka ovat tulleet maahan nimenomaisesti tehdäkseen rikoksia. (Niemi 2017, 231.)

Osalla tässä tutkimuksessa ilmitulleista henkilöistä oli kaksoiskansalaisuus eli Suomen kansalaisuuden lisäksi jonkin muun maan kansalaisuus. Kaikki nämä kaksoiskansalaiset tulkitsin tässä tutkimuksessa suomalaisiksi edellä kerrotun tulkinnan mukaisesti. Tulkinnan tavoite oli tunnistaa juurikin ulkomaalaisten ammattirikollisten tekemiä tekoja ja tutkia niiden suhdetta Suomessa vakinaisesti oleskelevien henkilöiden tekoihin anastetun omaisuuden kautta.

5.2.6 Rikoshyödyn tutkiminen

Tutkimusaineistoa käsiteltäessä jokaiselle rikosilmoitukselle annettiin numeerinen arvo euromääräisestä rikoshyödyistä, jos se oli rikosilmoituksessa mainittu. Tässä yhteydessä rikoshyötynä käsiteltiin anastetun omaisuuden yhteenlaskettua arvoa. Rikoshyötyyn laskettiin mukaan myös varsinaisen anastusrikoksen jälkeisillä pankkikorteilla tai -tunnuksilla tehdyt rahansiirrot. Anastetuilla asiapapereilla tehtyjen tilauspetosten rikoshyötyä ei laskettu mukaan, koska useiden rikosilmoitusten selostusosissa kävi ilmi, että alkuperäisen anastusrikoksen suorittaja ja myöhemmän petosrikoksen suorittaja olivat eri henkilöitä ja teoilla oli selkeä ajallinen eroavaisuus.

Osassa tutkituissa teoissa oli anastettu vähäisiä määriä ulkomaalaista valuuttaa, jota ei huomioitu mukaan rikoshyödyn euromääräistä arvoa laskettaessa. Rikoshyödyn eli tässä yhteydessä anastetun omaisuuden arvon määrä on pääosin asianomistajan esittämä käsitys esineiden arvosta. Osassa rikosilmoituksissa oli selkeästi kirjattu, että anastetun omaisuuden arvo perustuu ulkopuolisen arvioon esimerkiksi korujen osalta. Samoin osassa ilmoituksissa oli maininta anastetun omaisuuden arvosta vakuutusyhtiön korvauspäätöksen mukaisesti.

Osana rikoshyödyn tutkimista luokiteltiin myös rikosilmoitukset, joissa rikoshyöty oli kirjattu puutteellisesti. Esitutkintalain 2 §:n mukaan esitutkinnassa tulee selvittää muun muassa rikoksella aiheutettu vahinko ja sillä saatu hyöty. Selvitys voi olla kirjattu rikosilmoituksen selostusosan lisäksi esimerkiksi asianomistajan kuulustelupöytäkirjaan tai esitutkintapöytäkirjan erilliselle liitteelle. Puutteellinen merkintä rikoshyödyn osalta vaikuttaa rikoshyödyn osalta tutkimustulosten luotettavuuteen.

5.2.7 Rikosilmoitusten laadun huomioiminen

Osana tutkimusta huomioitiin myös tutkittujen rikosilmoitusten selostusosan laatua. Laadun tutkiminen ei ollut tämän tutkimuksen varsinainen kohde, mutta sen huomioiminen ei aiheuttanut suuria lisätoimia tutkimusprosessiin. Tässä yhteydessä laadun osalta huomioitiin vain ne ilmoitukset, joiden selostusosa oli selkeästi puutteellinen. Rikosilmoituksen selostusosien pahat laatu puutteet voivat vaikuttaa tutkimuksen tulosten luotettavuuteen. Tämän vuoksi kirjasin havaitsemani pahat puutteet ylös, jotta niiden yleisyyden perusteella voidaan arvioida koko tulosten luotettavuutta.

Asuntomurtoja tutkittaessa paljastuu usein niin sanottuja sarjoja eli samat tekijät ovat tehneet lyhyehkö ajan sisällä useita eri tekoja samalla tai maantieteellisesti läheisillä alueilla. Tällöin usein laaditaan yksi esitutkintapöytäkirja, joka sisältää useita erillisiä rikosilmoituksia ja lisäksi esitutkintapöytäkirjassa voi olla erillinen johdanto. Mikäli tässä tutkimuksessa tarkasteltu rikosilmoitus kuului selkeästi tällaiseen rikossarjaan, josta on laadittu yhteinen esitutkintapöytäkirja, ei selostusosan mahdollisia puutteita luokiteltu laatua alentavana seikkana, koska näin vaillinaisesta materiaalista ei voitu tehdä perusteltuja päätelmiä.

6 TULOKSET

6.1 Tutkimuskysymyksen jäsentely

Keskeisin tutkimuskysymykseni oli, että voidaanko anastetusta omaisuudesta tehdä päätelmiä tekijätyypistä? Olen tutkimuksessani lähestynyt asiaa sekä omaisuuden, että epäillyn kansallisuuden näkökulmasta. Tuloksissa on pieniä eroavaisuuksia tarkastelukulmasta johtuen, koska sama henkilö voi olla useassa eri teossa epäiltynä. Myös se, että sama rikosilmoitus pystyi saamaan useita eri esineluokkia, vaikutti tuloksiin tarkastelukulmasta riippuen.

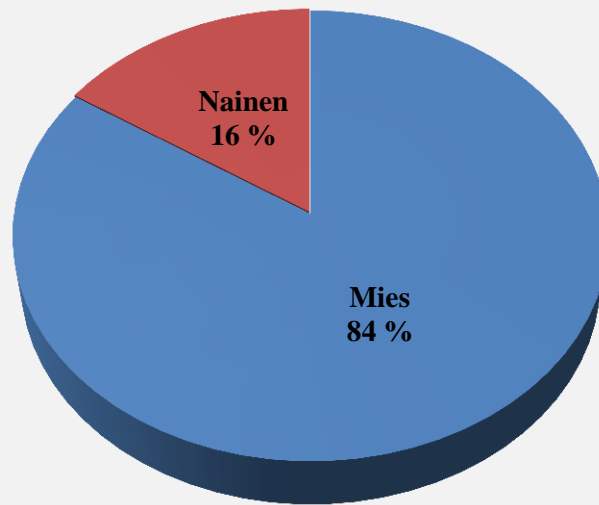
Olen lähestynyt asiaa tutkimalla ensin, miten rikoksesta epäilty ja rikolliset teot jakautuvat tilastollisesti. Tutkimuksessa olen jakanut epäilty kahteen ryhmään, suomalaiset ja ulkomaalaiset epäilty. Ulkomaalaisten epäiltyjen kohdalla olen käsitellyt heitä yhtenä ryhmänä, vaikkakin olen esitellyt heidän keskinäisen kansallisuusjakauman erikseen.

Seuraavaksi olen tutkinut, miten eri esineluokkia sisältävät rikosilmoitukset jakautuvat suomalaisten ja ulkomaalaisten epäiltyjen välille. Näissä tuloksissa on nähtävissä jo muutoksia ulkomaalaisten suhteellisessa osuudessa verrattuna heidän määränsä kaikista teoista epäiltynä. Tämän jälkeen olen tarkastellut asiaa vielä epäillyn näkökulmasta, koska tutkimuksen aikana ilmeni, että osa epäillyistä henkilöistä on erittäin paljon aktiivisempia kuin toiset.

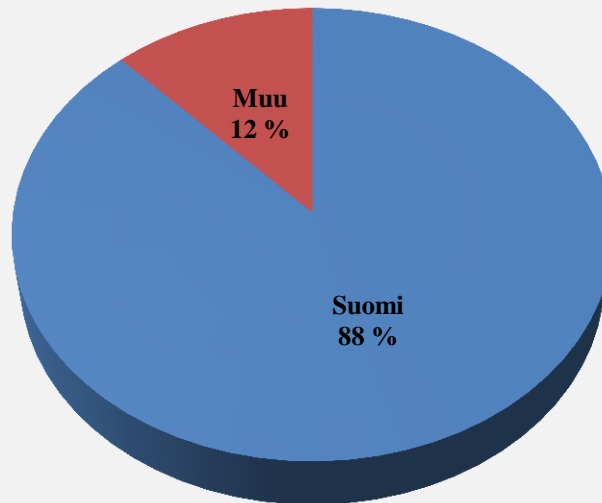
Kolmantena tarkastelukulmana on ollut rikoksesta epäillyn ja asianomistajan välinen suhde tai tuttavuus. Tuloksista käy ilmi, miten omaisuusluokkien jakautuminen muuttuu, jos epäilty kohdistaa teon entuudestaan tuntemaansa henkilöön. Viimeisenä olen tarkastellut tekoihin liittyvää rikoshyötyä ja sen tilastollista jakaantumista.

6.2 Rikoksesta epäiltyjen jakautumisesta

Tämän tutkimuksen lopullisena kohteena oli 461 rikosilmoitusta, joissa anastetun omaisuuden suhdetta rikosta epäillyn kansalaisuuteen tutkittiin. Näissä rikosilmoituksissa oli yhteensä 541 eri henkilöä rikoksesta epäillyn asemassa, joista 456 oli miehiä ja 85 naisia. Täten selkeä enemmistö rikoksesta epäillyistä oli miehiä. Kaaviossa 1 on esitetty rikoksesta epäiltyjen sukupuolijakauma. Rikoksesta epäiltyjen henkilöiden määriä tulkittaessa on muistettava, että samassa teossa voi olla useita eri henkilöitä rikoksesta epäiltynä, mikä lisää henkilöiden lukumäärää.

Kaavio 1. Rikoksesta epäiltyjen sukupuolijakauma (N=541)

Rikoksesta epäiltyjen kansalaisuus jakautui siten, että suomalaisia oli selkeä enemmistö 476 kappaletta, lähes 90 prosenttia rikoksesta epäiltyjä. Kaaviossa 2 on esitetty rikoksesta epäiltyjen jakauma suomalaisten ja ulkomaalaisten välillä. Tämä on jonkin verran suurempi, kuin kaikkien poliisin tietoon tulleiden rikosten (pois lukien liikenne rikokset) ulkomaalaisten epäiltyjen 7 prosentin osuus vuonna 2017 (Niemi 2018, 241).

Kaavio 2. Rikoksesta epäiltyjen kansalaisuus (N=541)

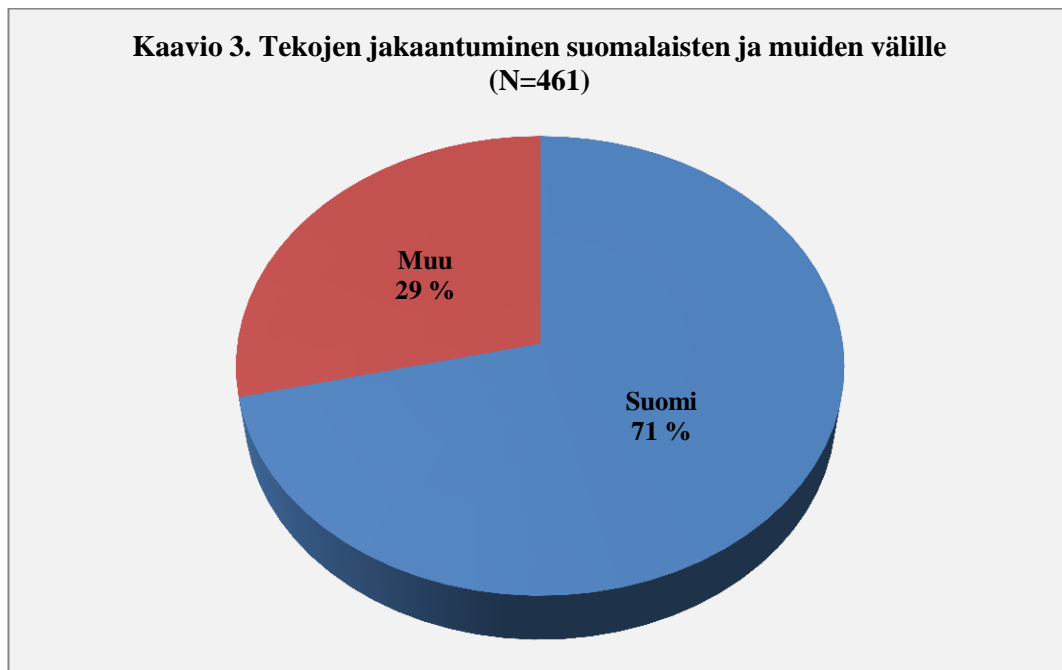
Ulkomaalaiset rikoksesta epäillyt ovat lähestulkoon kaikki miehiä. Yhteensä 65:sta ulkomaalaisesta ainoastaan 2 kappaletta eli 3 prosenttia oli naisia. Ulkomaalaisten naisten kansallisuudet olivat Viro ja Ruotsi.

Tarkasteltaessa ulkomaalaisten kansallisuuksien jakautumista vuoden 2017 asuntomurroissa nousee maina esiin selkeästi Romania ja Georgia. Näistä kahdesta maasta oli yli puolet kaikista ulkomaalaisista rikoksesta epäillyistä. Kaikki ulkomaalaisten kansalaisuudet ja rikoksesta epäiltyjen lukumäärät on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Ulkomaalaisten kansalaisuusjakauma (N=65)

Muu kansalaisuus	lukumäärä	osuus
Romania	26	40,0 %
Georgia	11	16,9 %
Viro	5	7,7 %
Liettua	4	6,2 %
Marokko	4	6,2 %
Albania	2	3,1 %
Bosnia ja Hertsegovina	2	3,1 %
Chile	2	3,1 %
Ruotsi	2	3,1 %
Serbia	2	3,1 %
Unkari	2	3,1 %
Latvia	1	1,5 %
Somalia	1	1,5 %
Venäjä	1	1,5 %

Pelkästä rikoksesta epäiltyjen henkilöiden kansalaisuuksien suhteesta ei saada oikeaa kuvaa tekojen jakaantumisesta ulkomaalaisten ja suomalaisten tekijöiden välillä. Kun asiaa tarkastellaan rikosilmoitusten suhteen, luvut muuttuvat merkittävästi. Kaaviossa 3 on esitetty tekijöiden kansalaisuuden jakauma tarkasteltuna rikosilmoitusten suhteen. 461 rikosilmoituksesta 328:ssa oli epäiltynä suomalaisia henkilöitä, 132:ssa ulkomaalaisia henkilöitä ja yhdessä tapauksessa ilmoitukseen oli epäiltynä sekä suomalaisia, että ulkomaalaisia tekijöitä. Tämän yhden tapauksen prosentuaalinen osuus on erittäin vähäinen, 0,22 %, ja sitä ei ole piirtoteknisistä syistä kuvattu kaavioon.

Tutkimuskysymyksen aihepiirissä ajateltuna tätä eroavaisuutta voisi tulkita siten, että maahan asuntomurtojen tekemistä varten tuleva ammattirikollinen tekee lyhyessä ajassa useampia tekoja kuin suomalainen tekijä. Tarkasteltaessa yksittäisten tekijöiden rikosilmoitusten lukumäärä kansalaisuuden suhteen tämä ajatus saa tukea. Taulukossa 2 on esitetty sekä suomalaisten, että ulkomaalaisten aktiivisimpien tekijöiden rikosepäilyjen lukumäärä.

Taulukko 2. Suomalaisten ja ulkomaalaisten tekijöiden rikosilmoitusten lukumäärä.

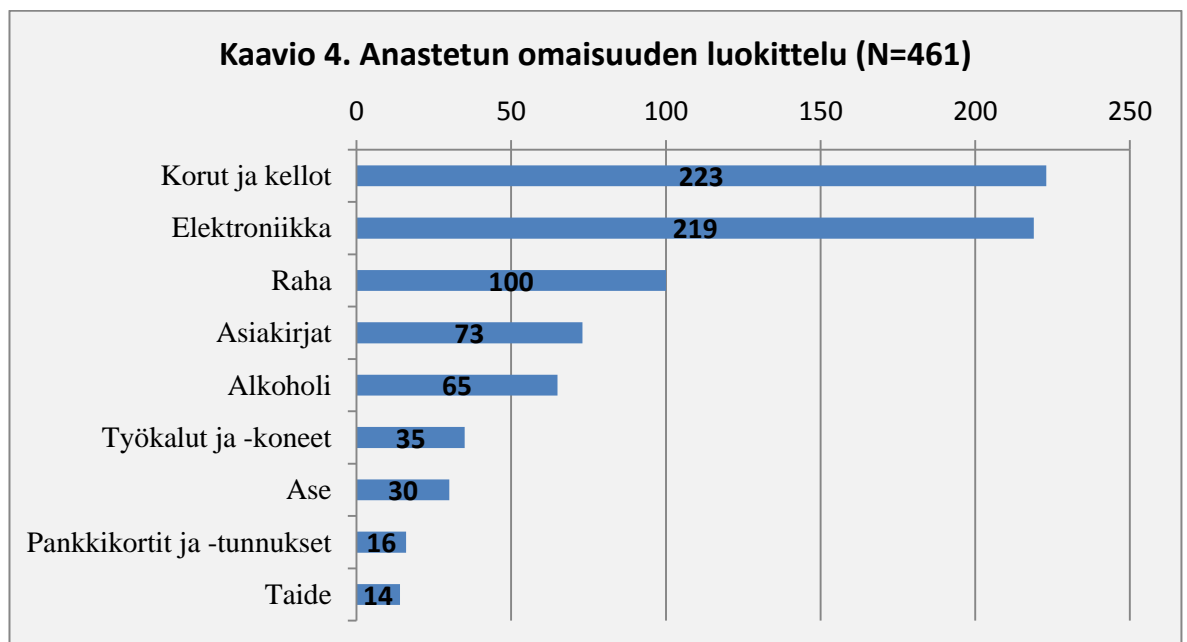
Suomalaiset top 10	lkm	Ulkomaalaiset top10	lkm2
Suomalainen_1	9	Romanialainen_1	16
Suomalainen_2	8	Romanialainen_2	16
Suomalainen_3	7	Romanialainen_3	15
Suomalainen_4	6	Romanialainen_4	14
Suomalainen_5	5	Liettualainen_1	12
Suomalainen_6	4	Romanialainen_5	10
Suomalainen_7	4	Marokkolainen_1	8
Suomalainen_8	4	Marokkolainen_2	8
Suomalainen_9	4	Romanialainen_6	7
Suomalainen_10	3	Georgialainen_1	7
	54		113

Tulosten mukaan 10 aktiivisinta ulkomaalaista tekijää on epäiltynä yli kaksinkertaisessa määrässä rikosilmoituksia kuin 10 vastaavan suomalaisen tekijän ryhmä. Tämän tuloksen arvioinnissa tulee ottaa huomioon poliisin esitutkinnan aikana tapahtuva sarjoittaminen ja sen mahdollisesti tuloksia muuttava vaikutus. Poliisi sarjoittaa tekoja erilaisten menetelmien, kuten rikosteknisen paikkatutkinnan tulosten, tekotavan ja anastetun omaisuuden perusteella. Kun jokin ryhmä saadaan kiinni, esitutkinnassa usein selvitetään telepakkokeinojen ja muiden menetelmien avulla ryhmän liikkumista maassa. Näiden yhteisvaikutuksena kiinni jääneelle ryhmälle voidaan osoittaa useampia tekoja heidän kulkemansa reitin varrelta. Tämä saattaa lisätä ryhmään kuuluvien yksilöiden paljastuneiden tekojen lukumäärää.

6.3 Anastetun omaisuuden ja epäillyn yhteydestä

Esittelin aiemmin luvussa 5.2.4 käyttämäni esineiden ja tekojen luokittelukoodit, joiden mukaan luokittelin tutkimuksen perusjoukon 461 rikosilmoitusta. Näistä 16 rikosilmoitusta oli sellaisia, että niille ei annettu mitään tässä tutkimuksessa määriteltyä luokkaa. Luokittelematta jääneet rikosilmoitukset olivat sellaisia, että anastettu omaisuus ei täyttänyt mitään ennalta määriteltyjä tutkimuksen kohteena olevia esineluokkia tai rikosilmoituksen selostusosa oli niin vaillinainen, että luokittelua ei voitu tehdä.

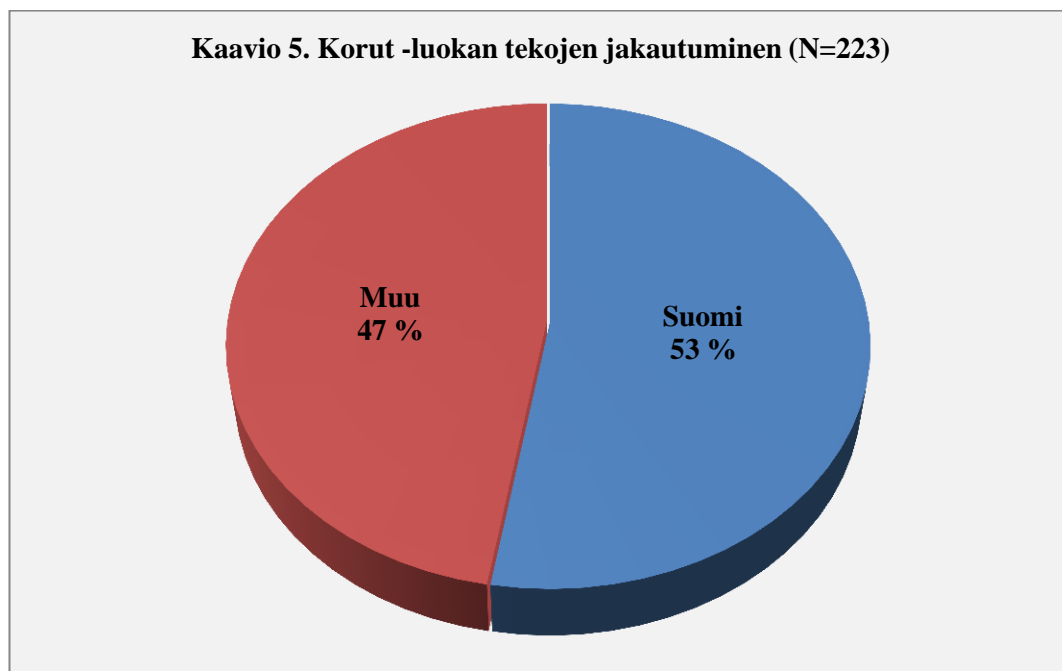
Kaksi omaisuusluokkaa nousi tutkimuksessa selkeästi esille. Lähes puolessa tutkituista rikosilmoituksista oli ilmoitettu anastetuksi Korut ja kellot -luokkaan ja Elektroniikka-luokkaan luokiteltuja esineitä. Kaaviossa 4 on esitetty luokitteluiden kokonaismäärät. Määriä arvioitaessa tulee muistaa, että sama rikosilmoitus saattoi saada useita luokkia, mikäli teon yhteydessä oli anastettu useampaan luokkaan kuuluvaa omaisuutta. Luokat eivät siis ole keskenään pois sulkevia.

Käteistä rahaa oli ilmoitettu anastetuksi 22 prosentissa rikosilmoituksia, asiakirjoja ja alkoholia noin 15 prosentissa rikosilmoituksia. Työkalut ja -koneet, aseet, pankkikortit ja -tunnukset sekä taide luokittelu jäivät kaikki alle 10 prosenttiin tutkituista rikosilmoituksista.

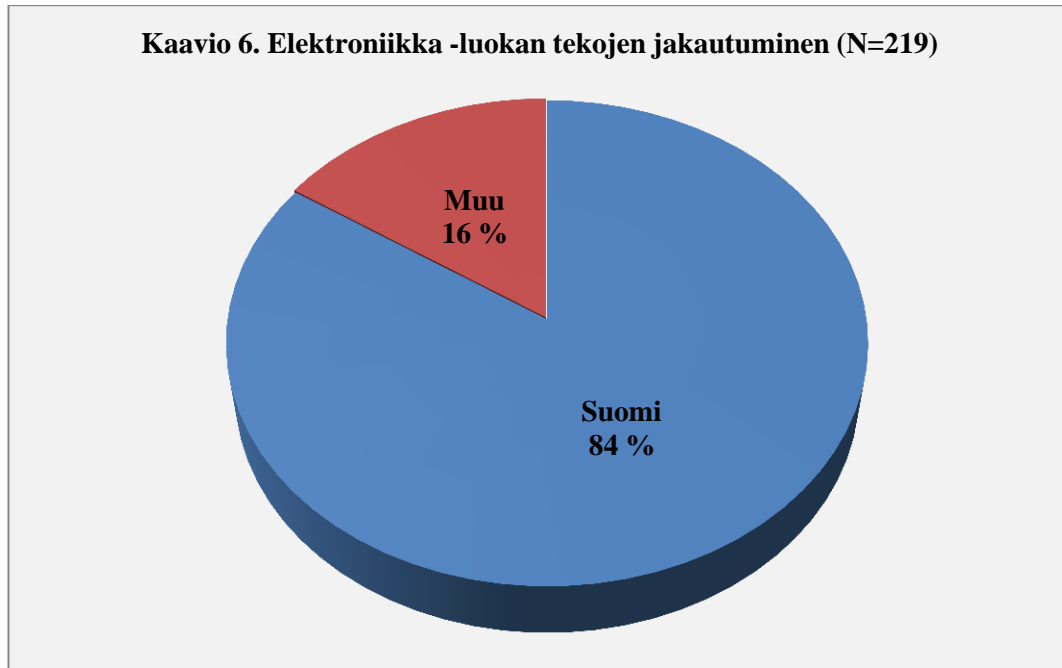
Seuraavassa on tarkasteltu edellä käsiteltyjen omaisuusluokkien suhdetta rikoksesta epäillyn ulkomaalaisuuteen.

Korut ja kellot. Korut ja kellot ryhmä sisälsi kaikki kultaesineet, mitkä olivatkin yleisimmin anastettua omaisuutta. Samoin luokkaan kuuluivat arvokellot, jotka usein olivat korujen kaltaisia asusteita. Teot jakautuivat lukumääräisesti lähes puoliksi, 117 tapauksessa rikoksesta epäiltynä oli suomalaisia ja 105:ssä ulkomaalaisia. Yhdessä rikosilmoituksessa oli epäiltynä molempia. Piirtoteknisistä syistä tämä yksittäinen tapaus on jätetty pois kaaviosta 5., jossa on esitetty tekojen prosentuaalinen jakautuminen. Arvioitaessa tekojen jakautumista tulee huomioida, että kaikki teot jakautuivat siten, että 29 prosentissa (Kaavio 3) teoista epäiltynä oli ulkomaalainen, mutta korut luokassa lähes puolessa teoissa oli epäiltynä ulkomaalainen henkilö. Tämän perusteella on selvää, että ulkomaalaiset tekijät suosivat koruja rikoksen kohteena.

Elektroniikka. Kodin viihde-elektroniikka -luokkaan luokiteltiin lähes yhtä paljon tapauksia kuin Korut ja kellot -luokkaan. Tässä elektroniikka-luokassa jako oli selkeä. Suomalaiset epäillyt suosivat elektroniikkaa selkeästi enemmän kuin ulkomaalaiset epäillyt. Kaaviossa 6. on esitetty tekojen prosentuaalinen jakautuminen suomalaisten ja ulkomaalaisten tekijöiden kesken. Suomalainen epäilty oli 184 tapauksessa ja vain 34 tapauksessa oli ulkomaalainen epäilty, kun koko luokittelussa oli 219 tapausta. Tässäkin luokassa oli yksi teko, jossa oli samassa rikosilmoituksessa epäiltynä suomalaisia ja ulkomaalaisia tekijöitä. Tätä yhtä tapausta ei ole liitetty kaavioon piirtoteknisistä syistä.

Kaavio 6. Elektroniikka -luokan tekojen jakautuminen (N=219)

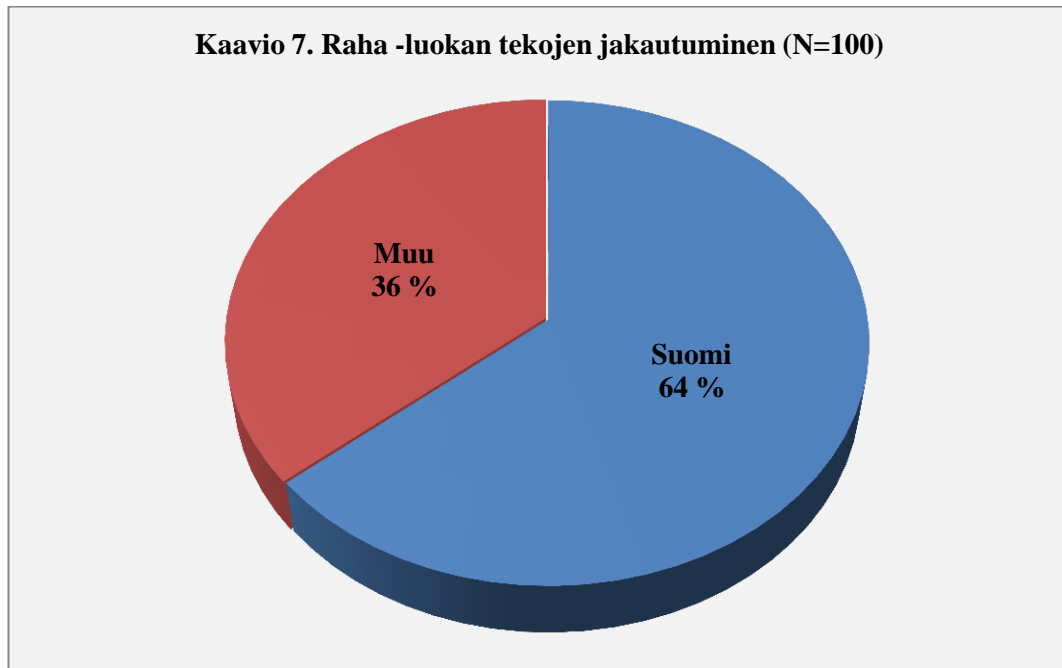

Elektroniikkaan liittyviä tekoja arvioitaessa ulkomaalaisten pieni suhteellinen osuus johtunee omaisuuden suuresta koosta suhteessa jälleenmyyntiarvoon. Myös suurikokoisen anastetun elektroniikan maasta pois vienti vaatinee erillisiä järjestelyitä, eikä onnistu huomaamatta normaalin matkustajaliikenteen mukana. Luokittelutyön aikana kiinnitin huomiota siihen, että useissa tapauksissa ulkomaalaisen epäillyn anastamaan elektroniikkaan kuului matkapuhelimia ja tablet-tietokoneita. Varsinaisen luokittelun jälkeen tarkastin uudelleen 34 ulkomaalaisten epäiltyjen rikosilmoitusta, jotka olivat saaneet elektroniikka luokittelun ja totesin, että 20 tapauksessa näistä oli anastettu matkapuhelin tai tablet-tietokone. Myös arvokkaat digitaalikamerat esiintyivät toistuvasti ulkomaalaisten tekijöiden anastaman elektroniikan joukossa, mutta tästä en tehnyt erillistä tarkkaa luokittelua.

Pidän huomionarvoisena, että ulkomaalaiset epäillyt anastavat matkapuhelimia ja tablet-tietokoneita, siitä huolimatta, että laitteet ovat yksilöitävissä IMEI-tunnuksella. Pakkokeinolain 10 luvun 7 §:n 1. momentin 2 kohdan mukaan telepäätelaitteen haltijan suostumuksella laitteeseen, joka on oikeudettomasti toisen hallussa, saadaan kohdistaa televalvontaa. Tämä tieto on varmuudella ammattirikollisilla yleisessä tiedossa. On ilmeistä, että nämä anastetut matkapuhelimet viedään maasta pois siten, että niitä ei kytketä teon jälkeen Suomen televerkkoon. Menevätkö nämä laitteet ulkomailla sellaisenaan käyttöön vai väärennetäänkö niiden IMEI-koodia jotenkin ennen jälleenmyyntiä? Tämä jää vastausta vaille.

Raha. Käteisen rahan luokittelu oli varsin yksinkertainen ja selkeä. Tässä yhteydessä rahalla tarkoitettiin käytössä olevaa euro valuuttaa, jota tekijä voi käyttää välittömästi teon jälkeen ilman valuutanvaihtoa. Rikosilmoituksia, joissa oli ilmoitettu anastetuksi käteistä rahaa, oli yhteensä 100 kappaletta ja teot jakautuivat siten, että 64 tapauksessa tekijäksi epäiltiin suomalaista ja 36 tapauksessa ulkomaalaista henkilöä. Kaaviossa 7 on esitetty tämä jakauma ja sitä arvioitaessa tulee muistaa edelleen, että vain 29 prosentissa kaikkia

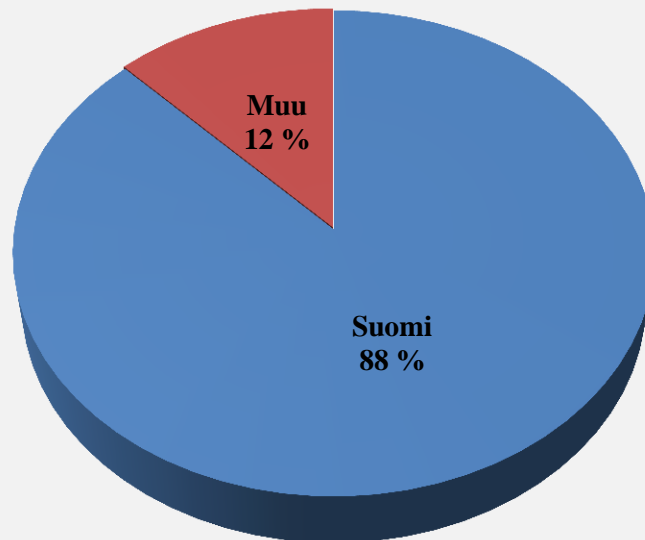
tekoja on epäiltyä ulkomaalainen henkilö. Tämän perusteella voidaan todeta, että ulkomaalaiset tekijät suosivat käteistä rahaa rikoksen kohteena jonkin verran enemmän.

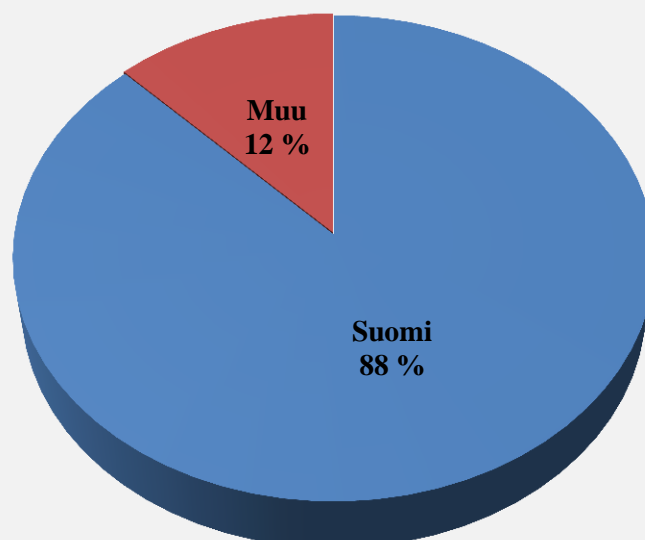
Käteisen rahan ollessa asuntomurron kohteena herää kysymys, miten asunto on profiloitunut rikoksen kohteeksi, koska käteinen raha ei näy päällepäin esimerkiksi ikkunoista katsomalla. Luokittelun aikana huomasin useita rikosilmoituksia, joissa oli selkeä maininta siitä, että asunnosta oli viety vain koruja ja rahaa ja samanaikaisesti kaikki arvokas muu omaisuus oli jätetty paikalleen. Näitä tekoja yhdisti se, että epäillyt olivat pääsääntöisesti ulkomaalaisia, mutta tarkkaa tilastoa tällaisista tapauksista en tehnyt luokittelutyön yhteydessä.

Asiakirjat. Asiakirjat-luokan tulos ei ollut mitenkään yllättävä. Teot jakautuivat kaavion 8 mukaisesti selkeästi suomalaisten tekijöiden tekemiksi. 73 tapauksesta ainoastaan 9:ssä oli ulkomaalainen rikoksesta epäilty. Useimmiten anastettuja asiakirjoja olivat passit ja ajokortit. Tekijällä on arvatenkin tarkoitus hyödyntää näitä henkilöllisyyspapereita jatkossa esimerkiksi tilauspetosten muodossa. Näitä liitännäisrikoksia oli useissa tutkituissa tapauksissa, mutta niitä ei luokiteltu erikseen, koska alkurikoksella ja petosrikoksella oli usein huomattavan suurikin ajallinen eroavaisuus. Ulkomaalaisen tekijän on vaikea hyödyntää suomalaisia henkilöasiakirjoja jatkossa ja toisaalta nämä paljastavat helposti tekijän osallisuuden asuntomurtoon, jos ne tavataan henkilön hallusta jonkin muun syyn takia.

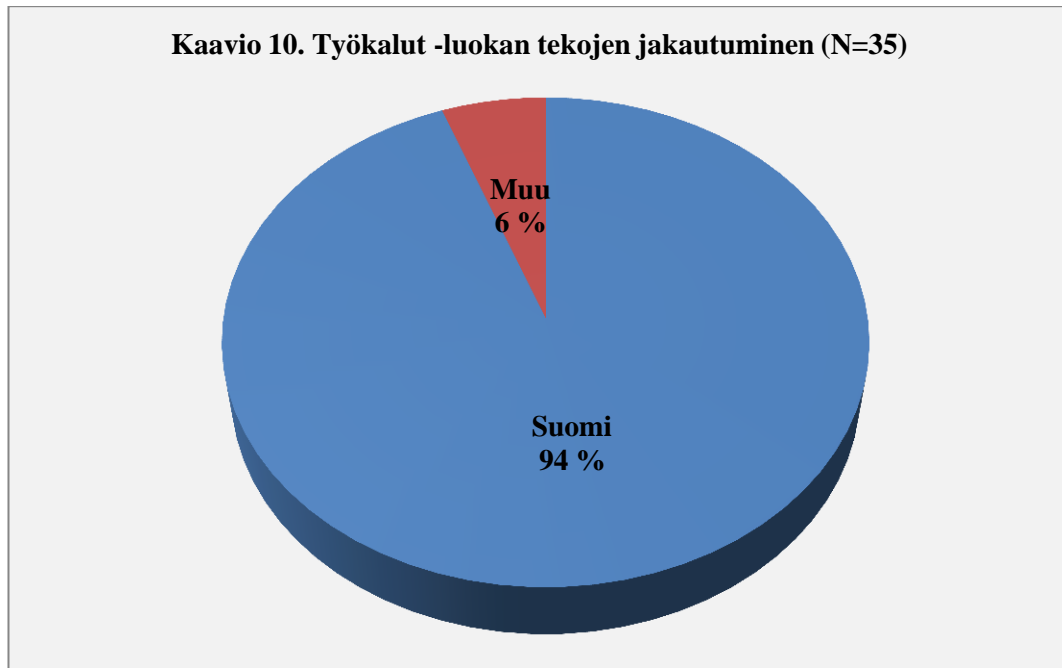

Kaavio 8. Asiakirjat -luokan tekojen jakautuminen (N=73)

Alkoholi. Alkoholi-luokan teot jakautuivat myös selkeästi suomalaisten tekijöiden kannalle. Tutkimuksessa oli 65 rikosilmoitusta, jossa oli anastettu tai nautittu tekopaikalla siellä ollutta alkoholia. Kaaviossa 9 on esitetty tekojen jakautuminen siten, että suomalainen oli epäiltyä 56 tutkitussa tapauksessa. Ulkomaalaisten tekijöiden vähäinen osuus suhteutettuna kaikkien tekojen osuuteen ilmaisee mielestäni tekojen ammattimaisuutta. Ulkomaalaiset ammattirikolliset saattavat olla päihderiippuvaisia kuten suomalaiset tekijätkin, mutta teot pyritään pitämään ammattimaisina ja minimoimaan kiinnijäämisriski.

Kaavio 9. Alkoholi -luokan tekojen jakautuminen (N=65)

Työkalut ja -koneet. Rakennustyökaluja ja -koneita oli anastettu vain 35 tapauksessa ja teot painottuivat selkeästi suomalaisten epäiltyjen tekemiksi. Kaaviossa 10 on esitetty tekojen prosentuaalinen jakauma, jossa ulkomaalaisilla on osuus vain 2 tapauksessa. Tämä selittyy työkalujen koolla, painolla ja vaikealla jälleenmyynnillä.

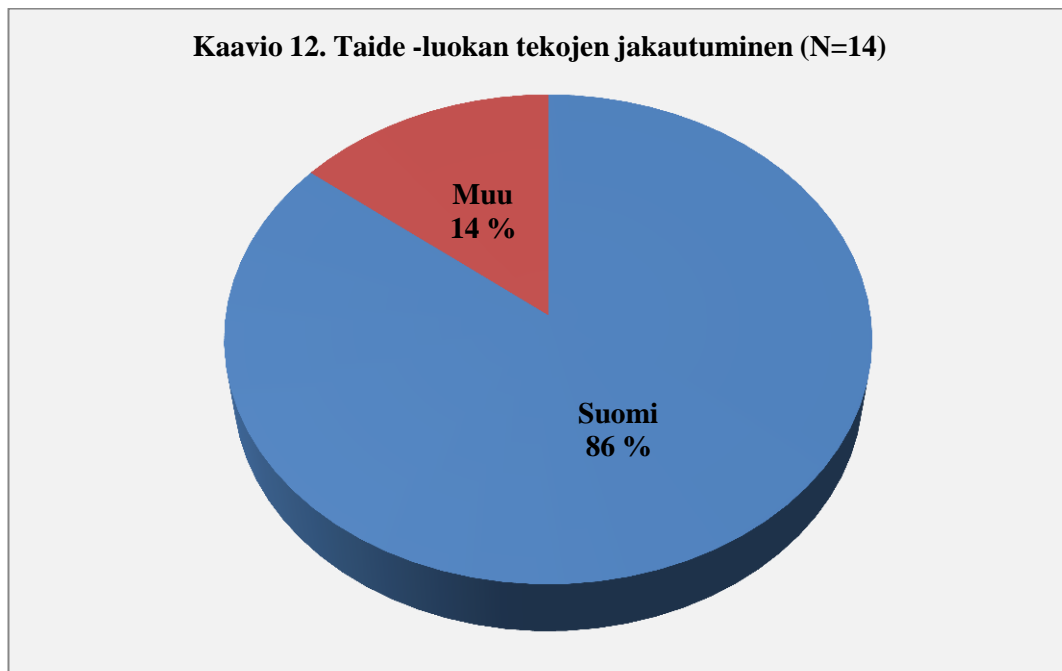

Ase. Ampuma-aseet ovat myös selkeästi suomalaisten tekijöiden suosimia. Kaaviossa 11 on esitetty tekojen jakaantuminen suomalaisten ja ulkomaalaisten tekijöiden välille. Tässä luokassa oli tutkittuja tapauksia vain 30 kappaletta ja näistä ainoastaan kahdessa oli ulkomaalainen epäiltynä. Tätä selittänevät suuret riskit maasta pois kuljettamisen yhteydessä sekä vaikea jälleenmyynti ilman sopivia kontakteja.

Pankkikortit ja -tunnukset. Tutkimuksessa oli mukana 16 rikosilmoitusta, joissa anastetuilla pankkikorteilla tai -tunnuksilla oli heti teon jälkeen tehty joko pankkiautomaattinostoja tai tilisiirtoja. Kaikissa näissä luokitelluissa tapauksissa asuntomurron epäiltynä oli suomalainen. Tämä tulos ei pois sulje sitä mahdollisuutta, että myös ulkomaalaiset tekijät anastavat pankkikortteja. Usein näin käykin, kun murron yhteydessä viedään koko lompakko, jossa on kortteja ja käteistä rahaa. Erityispiirre tälle on kuitenkin se, että anastettuja kortteja jatkotekoihin käyttivät vain suomalaiset. Ulkomaalaiset tekijät mitä ilmeisimmin pitävät automaattinostoja liian suurena riskinä kiinnijäämisen kannalta. Tilastollisesti on epätodennäköistä, että vain suomalaiset tekijät törmäävät pankkikortteihin, jossa on mukana tunnusluku, jolloin ulkomaalaisilla tekijöillä ei olisi edes mahdollisuutta yrittää hyödyntää näitä kortteja anastuksen jälkeen.

Taide. Varsinaista taidetta anastettiin harvoin tämän tutkimuksen kohdejoukossa. Tämä tulos oli tutkimuksen tekijälle yllätys. Kaaviossa 12 on esitetty tapahtumien jakauma, jossa 12 tapauksessa tekijäksi epäiltiin suomalaista, kun vastaavasti ulkomaalaisia epäiltiin 2 tapauksessa.

Yhteenvedona kaikista tutkituista luokista voidaan todeta, että ulkomaalaisten tekijöiden suhteellinen osuus korostuu kahdessa tutkimuksessa käytetyssä omaisuusluokassa. Korut ja kellot - sekä käteinen raha -luokkaan kuuluvissa tapauksissa ulkomaalaisten epäiltyjen osuus on selkeästi yli heidän kaikkiin tapauksiin suhteutetun määrän. Taulukossa 3 on kootusti kaikkien omaisuusluokkien tulokset. Ylimmällä rivillä on kaikkien tutkittujen rikosilmoitusten jakautuminen suomalaisten ja ulkomaalaisten kesken. Tämän alla on eri luokkien keskinäinen jakautuminen. Tutkimuksessa ilmeni yksi tapaus, jossa samaan ilmoitukseen oli epäiltynä sekä suomalaisia, että ulkomaalaisia tekijöitä. Tämä tapaus luokiteltiin Korut ja kellot - sekä Elektroniikka -luokkiin. Tämä yksittäinen tapaus on jätetty taulukon luvuista pois ja sen vuoksi taulukon kaikkien rivien summa ei ole 100 prosenttia.

Taulukko 3. Kaikkien rikosilmoitusten ja eri luokkien jakautuminen .

luokka	Suomi	%	Muu	%	yht	%
Rikosilmoitukset	328	71,1 %	132	28,6 %	461	99,8 %
Korut ja kellot	117	52,5 %	105	47,1 %	223	99,6 %
Elektroniikka	184	84,0 %	34	15,5 %	219	99,5 %
Raha	64	64,0 %	36	36,0 %	100	100,0 %
Asiakirjat	64	87,7 %	9	12,3 %	73	100,0 %
Alkoholi	56	86,2 %	9	13,8 %	65	100,0 %
Työkalut ja -koneet	33	94,3 %	2	5,7 %	35	100,0 %
Ase	28	93,3 %	2	6,7 %	30	100,0 %
Pankkikortit ja -tunnukset	16	100,0 %	0	0,0 %	16	100,0 %
Taide	12	85,7 %	2	14,3 %	14	100,0 %

Tuloksien perusteella ulkomaalaisten epäiltyjen osuus on suhteellisen alhainen kaikissa muissa kuin Korut ja kellot - sekä Raha-luokissa.

Aiemmin olen esittänyt tulokset anastetun omaisuuden näkökulmasta. Hypoteesi siitä, että ulkomaalaiset tekijät anastavat pääosin koruja ja käteistä rahaa, vaikuttaa saavan tuloksista tukea. Seuraavassa tarkastelen tutkimuksen tuloksia rikoksesta epäiltyjen näkökulmasta.

6.4 Epäilyn näkökulmasta

Tutkimusjoukon rikosilmoituksiin oli kirjattu epäilyksi yhteensä 65 ulkomaalaista henkilöä. Näitä henkilöitä epäiltiin yhteensä 132 rikoksesta eli keskimäärin yhtä ulkomaalaista henkilöä epäiltiin kahdesta eri teosta. Vastaavasti suomalaisiksi luokiteltuja epäiltyjä oli 476 ja heitä epäiltiin yhteensä 328 rikoksesta. Tällöin yhtä suomalaista epäiltiin keskimäärin 0,7 teosta. Tämä ulkomaalaisten suurempi aktiivisuus tuli jo aiemminkin esiin. Taulukossa 4 on esitetty tulokset epäilyn suomalaisuuden ja ulkomaalaisuuden näkökulmasta.

Taulukko 4. Omaisuusluokkien jakaantuminen epäilyn näkökulmasta

	Suomi		Muu	
Kaikki teot	328	100,0 %	132	100,0 %
Korut ja kellot	117	35,7 %	105	79,5 %
Elektroniikka	184	56,1 %	34	25,8 %
Raha	64	19,5 %	36	27,3 %
Asiakirjat	64	19,5 %	9	6,8 %
Alkoholi	56	17,1 %	9	6,8 %
Työkalut ja -koneet	33	10,1 %	2	1,5 %
Ase	28	8,5 %	0	0,0 %
Pankkikortit ja -tunnukset	16	4,9 %	0	0,0 %
Taide	12	3,7 %	2	1,5 %

Kun tarkastellaan näiden 65 ulkomaalaisen rikoksesta epäilyn 132 rikosilmoituksen saamia luokitteluita, esiin nousee korostetusti Korut ja kellot -luokka. Yhteensä 105 rikosilmoituksessa on ilmoitettu anastetuksi koruja tai arvokelloja. Tämä tarkoittaa, että 80 prosentissa ulkomaalaisten epäiltyjen teoissa oli anastettu koruja, kun koko tutkimusaineistossa koruja oli anastettu 48 prosentissa teoista. Vastaavasti käteisen rahan osalla on vain pieni muutos 22 prosentista 27 prosenttiin.

Suomalaisten tekijöiden osalta taas korostuu erityisesti Elektroniikka-luokka. Suomalaisten epäiltyjen 328 rikosilmoituksesta 184 kappaletta luokiteltiin Elektroniikka-luokkaa. Tämä tarkoittaa 56 prosentin osuutta, kun koko tutkimusaineistossa elektroniikkaa oli anastettu 48 prosentissa tekoja.

6.5 Puutteelliset rikosilmoitukset

Luokittelutyön aikana osalle rikosilmoituksista annettiin myös luokitus Puutteellinen selostusosa. Tämän luokituksen sai 4,3 prosenttia tutkituista rikosilmoituksista. Yhteensä 20 selostusosaa luokiteltiin jollain tavalla puutteelliseksi. Puutteita saattoi olla anastetun omaisuuden tai rikoksen tunnusmerkistön kirjaamisessa. Nämä puutteelliseksi luokitellut ilmoituksen jakaantuivat tasan suomalaisten ja ulkomaalaisten epäiltyjen kesken.

Puutteellisiksi luokiteltujen rikosilmoitusten jakautumassa suomalaisten ja ulkomaalaisten epäiltyjen välillä on jonkin verran eroa kaikkien rikosilmoitusten jakautumisen välillä, mutta toisaalta niiden kokonais määrä on suhteellisen vähäinen. Kaikki puutteellisiksi luokitellut ilmoitukset eivät olleet puutteellisia välttämättä tämän tutkimuksen kannalta oleellisten tietojen osalta. Tällaisia ovat muun muassa puutteellisen teon kuvauksen omaavat ilmoitukset, joista on kuitenkin nähtävissä anastetun omaisuuden luokat ja epäillyn kansalaisuudet.

Tällä perusteella en pidä puutteellisiksi luokiteltujen rikosilmoitusten osuutta niin merkittävänä, että se vääristäisi tutkimuksen tuloksia anastetun omaisuuden ja epäillyn kansallisuuden välillä.

6.6 Suhteen vaikutuksesta anastettuun omaisuuteen

Yhtenä luokitteluna tutkimuksessa käytettiin rikoksesta epäillyn suhdetta asianomistajaan. Tämä suhde saattoi olla päättynyt parisuhde, naapuruuteen, sukulaisuuteen tai työsuhteeseen perustuva suhde. Myös huumausaineiden käyttöön liittyviä velkasuhteita esiintyi tutkimusaineistossa. Tämän luokittelun tarkoitus oli tunnistaa sellaisia tekoja, jotka eivät kohdistu satunnaiseen asianomistajaan eli rikoksesta epäillyn ja uhrin välillä on jonkinlainen tuttavuus.

Tämän luokittelun tulosten arvioinnissa tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että tutkimusmateriaalina oli vain rikosilmoitus ja siihen mainitut tiedot. Rikoksesta epäillyn ja asianomistajan välinen suhde voi tulla esille kuulustelupöytäkirjoissa, jos sellainen on olemassa, mutta asiaa ei välttämättä kirjata rikosilmoitukseen. Tällä perusteella tätä luokittelua voidaan käyttää vain suuntaa antavana, eikä sillä ole niin suurta tilastollista painoarvoa.

Tutkituissa 461 rikosilmoituksessa jopa 144:ssä ilmeni, että rikoksesta epäilty ja asianomistaja tuntevat toisensa jollain tavalla. Nämä luonnollisesti painottuivat suomalaisten osalle siten, että ainoastaan kahdessa tapauksessa suhde oli ulkomaalaisen epäillyn ja asianomistajan välillä. Tässä yhteydessä tulee muistaa aiemmin luvussa 5.2.5 kertamani ulkomaalaisen määritelmä, mitä käytin tämän tutkimuksen aikana.

Jos asiaa tarkastellaan ainoastaan suomalaisten tekijöiden kannalta, tutkimusaineistosta ilmi tulleet luvut ovat vieläkin merkittävämpiä. Kuten aiemmin olen maininnut, tutkimusaineistossa oli 328 rikosilmoitusta, joissa rikoksesta epäiltynä oli suomalainen henkilö. Näistä ainakin 142 tapauksessa rikosilmoituksen perusteella epäilty tunsi jollain tavalla asianomistajan. Tämä tarkoittaa sitä, että 43 prosentissa suomalaisten epäiltyjen tekemistä teoista rikoksesta epäilty tunsi jollain tavalla entuudestaan rikoksen uhrin. Todennäköisesti tämä luku on todellisuudessa vieläkin korkeampi, koska nyt käytössä oli vain rikosilmoitukseen kirjatut tiedot ilman koko esitutkimusmateriaalia.

Taulukossa 4 on esitetty kuinka eri omaisuusluokkien suhteellinen osuus muuttuu, kun huomioon otetaan rikoksesta epäillyn ja asianomistajan välinen suhde. Tuttavilta

anastetaan huomattavasti vähemmän korut ja kellot -luokan esineitä, mutta elektroniikan osuus vastaavasti kasvaa selkeästi.

Taulukko 5. Eri luokkien muutokset kun epäillyllä on suhde asianomistajaan (kaikki N=461 ja suhde N=144)

luokka	kaikki	%	suhde	%	muutos +/-
Korut ja kellot	223	48,4 %	28	19,4 %	-28,9 %
Elektroniikka	219	47,5 %	83	57,6 %	10,1 %
Raha	100	21,7 %	18	12,5 %	-9,2 %
Asiakirjat	73	15,8 %	17	11,8 %	-4,0 %
Alkoholi	65	14,1 %	18	12,5 %	-1,6 %
Työkalut ja -koneet	35	7,6 %	10	6,9 %	-0,6 %
Ase	30	6,5 %	10	6,9 %	0,4 %
Pankkikortit ja -tunnukset	16	3,5 %	2	1,4 %	-2,1 %
Taide	14	3,0 %	4	2,8 %	-0,3 %

6.7 Rikoshyödyistä

Yhtenä osa-alueena tutkimuksessa otettiin huomioon rikoshyöty, joka tässä yhteydessä käsiteltiin anastetun omaisuuden arvona. Todellisuudessa rikoksesta epäilty ei hyödy suoraan anastetun omaisuuden arvoa teostaan, koska anastetun omaisuuden jälleenmyyntiarvo on huomattavasti pienempi, kuin mitä sen hankinta- tai vakuutuskorvaushinta on.

Tutkimusjoukon 461 rikosilmoituksessa oli ilmoitettu anastetuksi omaisuutta yhteensä 1 424 652 euron arvosta. Kuitenkin 166 rikosilmoitusta eli 36 prosenttia sai luokittelun rikoshyöty merkitty puutteellisesti. Tämä tarkoitti, että ilmoituksesta puuttui joko kaiken tai osan anastetun omaisuuden arvo. Samoin rikosilmoitukset, joissa murtovahinkojen osuutta ei ollut eritelty koko korvaussummasta, kuuluivat tähän puutteellisiksi luokiteltuihin ilmoituksiin. Siten anastetun omaisuuden todellinen arvo oli huomattavasti suurempi.

Rikoshyödyn puutteellisissa merkinnöissä ei ollut merkittävää eroa sen suhteen liittyivätkö teot ulkomaalaisiin vai suomalaisiin epäiltyihin. Ulkomaalaisiin tekijöihin liittyvissä rikosilmoituksissa 39 prosentissa oli puutteita, kun suomalaisten vastaava luku oli 35 prosenttia. Tällä perusteella pidän rikoshyödyn jakaantumisen tuloksia riittävän luetettavina. Tulokset ovat kuitenkin lähes 300 rikosilmoituksen perusteella laskettuja.

Taulukossa 5. on esitetty rikoshyödyn jakaantuminen suomalaisten ja ulkomaalaisten tekijöiden kesken. Prosentuaalinen jakaantuminen on hyvin samankaltainen kuin kaaviossa 3 esitetty kaikkien tekojen jakaantuminen suomalaisten ja ulkomaalaisten epäiltyjen kesken. Aiemmin mainittu yksittäinen teko, jossa oli epäiltynä sekä suomalaisia, että ulkomaalaisia oli sellainen, jossa rikoshyötyä ei oltu ilmoitettu ollenkaan. Tämä tapaus on jätetty kokonaan pois rikoshyödyn jakaantumiseen liittyvistä tuloksista.

Taulukko 6. Rikoshyödyn jakaantuminen

	rikoshyöty	%	tekojen lkm	rikoshyöty/teko
Suomi	981 080 €	69 %	328	2 991 €
Muu	443 572 €	31 %	132	3 360 €
yhteensä	1 424 652 €	100 %	460	3 097 €

Rikoshyöty jakaantui siten, että suomalaisten epäiltyjen rikosilmoituksissa oli ilmoitettu anastetuksi omaisuutta noin 980 000 euron arvosta ja ulkomaalaisten vastaavissa teoissa noin 443 000 euron arvosta. Tekoa kohden ulkomaalaisten rikoshyöty on noin 12 prosenttia suurempi kuin suomalaisten.

Tämän perusteella suomalaisten ja ulkomaalaisten epäiltyjen rikoshyödyssä ei olisi kovin merkittävää eroa. Suomalaisten tilastollista keskimääräistä rikoshyötyä kuitenkin nostaa kaksi erittäin suuriarvoista, pääosin arvokkaiisiin rakennustyökaluihin kohdistunutta asuntomurtoa, joiden yhteenlaskettu rikoshyöty oli 180 000 €. Ulkomaalaisilla epäillyillä ei ollut vastaavia rikoshyödyltään poikkeuksellisen suuria tekoja. Jos nämä kaksi tapahtumaa jätetään laskennasta pois, suomalaisten keskimääräinen rikoshyöty tekoa kohden laskee 2 457 euroon. Tällöin ulkomaalaisten epäiltyjen rikoshyöty tekoa kohden olisi jopa 36 prosenttia suurempi kuin suomalaisten

Jos ilmoitetut rikoshyödyt jaetaan rikoksesta epäiltyjen henkilöiden kesken, ilmenee, että suomalainen rikoksesta epäilty saisi keskimäärin 2 061 euroa rikoshyötyä, kun taas ulkomaalainen saisi yli kolminkertaisen summan 6 824 euroa. Aiemmista tuloksista on jo käynyt ilmi ulkomaalaisten epäiltyjen suurempi, yli kaksinkertainen, tekojen lukumäärä epäiltyä kohden. Tämä osaltaan selittää suurempaa tekijäkohtaista rikoshyötyä, mutta ei kuitenkaan kokonaan.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tulosten mukaan noin puolessa tapauksissa asuttuun asuntoon kohdistuvassa murrossa anastetaan koruja, arvokelloja ja elektroniikkaa. Noin viidenneksessä teoista viedään lisäksi käteistä rahaa. Muita tutkimuksessa mukana olleita omaisuusluokkien tekoja oli huomattavasti vähemmän.

Noin 30 prosentissa kaikista vuoden 2017 asuntomurroista, joissa oli kirjattu rikoksesta epäilty henkilö, tämä epäilty oli ulkomaalainen henkilö. Tämä on selkeästi korkeampi osuus kuin kaikissa varkausrikoksissa yleensä, missä ulkomaalaisten osuus vuonna 2017 oli 14 prosenttia (Niemi 2018, 115). Tulosten perusteella ulkomaalaisten tekijöiden aktiivisuus on suomalaisia huomattavasti suurempi. Tämä tarkoittaa sitä, että pieni, mutta erittäin aktiivinen ulkomaalaisten joukko tekee merkittävän osan Suomen asuntomurroista. Tämän ryhmän osalta voidaan todeta, että he ovat ammattirikollisia sanan varsinaisessa merkityksessä. Heidän Suomessa oleskelun pääasiallinen syy on rikosten tekeminen.

Vaikka tutkimuksessa ei varsinaisesti kiinnitetty huomiota ulkomaalaisiksi luokiteltujen epäiltyjen kansalaisuuksiin, ei voida jättää täysin huomioimatta romanialaisten ja georgialaisten epäiltyjen poikkeuksellisen suurta määrää. Romanian kansalaisten korkea rikosepäilyjen määrä suhteessa suomessa tapahtuneisiin vierailuihin on tullut ilmi myös muissa tutkimuksissa (Niemi 2018, 242).

Tutkimuksen mukaan ulkomaalaiset rikoksesta epäillyt suosivat selkeästi tekoja, joiden kohteena ovat kultakorut, arvokellot ja käteinen raha. Noin 80 prosentissa ulkomaalaisten epäiltyjen teoissa he olivat anastaneet juurikin koruja ja arvokelloja. Elektroniikan osuus ulkomaalaisten teoissa oli huomattavasti pienempi. Nämä tulokset vahvistavat käsitystä siitä, että jos asuntomurrossa on viety vain pienikokoista, helposti kätettävää ja arvokasta omaisuutta, on asialla ollut todennäköisesti ulkomaalainen ammattirikollinen.

Jos taas teossa on viety aseita, asiakirjoja tai työkaluja, on tekijä melko suurella varmuudella suomalainen. Elektroniikan osalta ulkomaalaiset tekijät painottivat pienikokoista ja suhteellisen arvokasta elektroniikkaa, kuten älypuhelimia, tablet-tietokoneita ja järjestelmäkameroita.

Erittäin suurena yllätyksenä tuloksista ilmeni, että lähes puolessa suomalaisten tekemiksi epäillyissä teoissa epäilty tunsi jollain tavalla entuudestaan rikoksen uhrin. Toisaalta vastaavaa yhteyttä ei ilmennyt aseisiin kohdistuneissa teoissa, vaikka tällaista olisi voinut olettaa. Näiden päätelmien osalta tulee kuitenkin muistaa, että tämän tutkimuksen tulokset perustuvat vain rikosilmoitukseen kirjattuihin tietoihin ja sen vuoksi ne voivat olla vaillinaisia.

Useissa ilmoituksissa asianomistajalla oli jonkinlainen ennakkokäsitys siitä kuka voisi olla murron takana ja hän oli tuonut seikan poliisiin tietoon heti rikosilmoituksen teon yhteydessä. Tämä ennakkotieto on todennäköisesti vaikuttanut nostavasti tämän tyyppisten tekojen selvitysprosenttiin. Tutkimuksen perusjoukon merkittävänä valintakriteerinä oli se, että rikosilmoituksessa on jokin henkilö kirjattu rikoksesta epäillyn rooliin. Näiden seikkojen yhteisvaikutus voi olla osasyynä yllättävän suureen suhteelliseen määrään tekoja, joissa asianomistajalla ja epäillyllä ilmeni olevan jonkinlainen suhde.

Rikoshyödyn jakautumisen näkökulmasta ulkomaalaiset epäilty korostuivat myös selkeästi. Tämä on luontevaa koska heidän tekemäksi epäilty teot kohdistuvat erityisesti arvokkaaseen omaisuuteen. Samoin yksittäisten epäiltyjen huomattavasti suurempi aktiivisuus tekojen määrän suhteen lisää tekijöiden keskimääräistä rikoshyötyä.

Rikosilmoitusten laadussa ilmeni tutkimuksen aikana jonkin verran puutteita. Puutteet kohdistuivat joko teonkuvaukseen, anastetun omaisuuden luettelointiin tai sen arvoon. Puutteellisia rikosilmoituksia oli kuitenkin suhteellisen vähän koko tutkimusaineistoon suhteutettuna ja ne jakaantuivat tasaisesti suomalaisten ja ulkomaalaisten epäiltyjen välille. Kokonaisuutena arvioin, että puutteellisilla rikosilmoituksilla ei ollut merkittävää vaikutusta tämän tutkimuksen tuloksiin, erityisesti enemmän esiintyvissä omaisuusluokissa.

Osa vuoden 2017 rikosilmoituksista oli edelleen avoinna tilassa eli niiden esitutkinta oli edelleen kesken. Keskeneräisyys saattoi johtua esimerkiksi epäillyn poistumisesta maasta ennen kiinnijäämistä, jolloin esitutkinta odottaa epäillyn tavoittamista ja kuulusteluja.

Koko tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa jonkin verran erilaiset kynnykset, joiden perusteella ihmistä voidaan epäillä rikoksesta ja toisaalta tuomita rikoksesta. Tutkimus olisi ollut luotettavampi, jos se olisi suoritettu ainoastaan lainvoimaisten tuomioiden perusteella. Tällöin tutkimusaineisto olisi tullut poimia huomattavasti vanhemmasta aineistosta. Nykyisellään Poliisiasiain tietojärjestelmä ei tuota tietoa lainvoimaisesta päätöksestä tutkittavassa asiassa. Täysin luotettava tutkimus olisi edellyttänyt lainvoimaisten tuomioiden ja niihin liittyvien koko esitutkintapöytäkirjojen tutkimusta, joka olisi kasvattanut työmäärän tämän tutkimuksen kehyyksessä mahdottomaksi. Ottaen huomioon aineiston laajuus, pidän kuitenkin tämän tutkimuksen tuloksia riittävän luotettavina, vaikka osa asioista on saattanut päättyä oikeudessa siten, että epäilty henkilö ei ole tuomittu teosta.

8 LOPUKSI

Mielestäni suorittamani tutkimus vastaa asettamaani tutkimuskysymykseen voidaanko anastetusta omaisuudesta tehdä päätelmiä epäilystä tekijästä. Ulkomaalaisten epäiltyjen korostunut osuus arvokkaisiin koruihin kohdistuneissa asuntomurroissa on selkeä. Tutkimuksen tuloksen myötä herää kysymys siitä, miten nämä epäiltyt osaavat valikoida murtokohteet siten, että kyseistä talosta löytyy koruja ja muuta pienikokoista arvo-omaisuutta?

Internetin keskustelupalstoilla ja alueellisissa facebook-ryhmissä varoitellaan usein ovelta ovelle kiertävistä ulkomaalaisista henkilöistä, jotka kaupustelevat paperilapun kanssa tauluja tai muuta vastaavaa rihkamaa. Näitä henkilöitä pidetään usein asuntomurtoihin liittyvinä tiedustelijoina. Tämän tutkimuksen aikana luin lähes 500 rikosilmoitusta ja niiden tutkintamuistiota, mutta en havainnut juurikaan mainintoja tällaisista yleisöhavainnoista tekoalueilta. Toisaalta eihän asunnon ulko-ovella käyvä henkilö voi saada selville kovin paljoa asukkaan varallisuustasosta tuon lyhyen kohtaamisen aikana.

Koko tutkimuksen suurin yllätys oli se, miten monella suomalaisella asuntomurrosta epäillyllä oli jonkinlainen suhde rikoksen uhriin. Tämä tuttavuus voisi mahdollistaa tekijälle ennakkotiedon asukkaan varallisuudesta, mutta tulosten perusteella tätä ennakkotietoa ei hyödynnetä. Osoittaako tämä jonkinlaista suunnitelmallisuuden puutetta suomalaisten asuntomurtaajien keskuudessa? Kaikkia tämän tutkimuksen tuloksia arviotaessa tulee muistaa, että tutkimusaineisto kattoi vain sellaiset teot, joissa on rikoksesta epäilty henkilö. Tutkimuksen ulkopuolelle jäi kaikki selvittämättä jääneet rikokset, joita asuntomurroissa on vuositasolla huomattava määrä.

Tutkimusprosessin aikana tein toistuvia havaintoja siitä, että ulkomaalaisten tekijöiden teot ajoittuivat usein keskelle päivää, kun asunnosta on oltu poissa esimerkiksi työpäivän ajan. Jatkotutkimuksena näkisin tarpeelliseksi selvittää, onko teon ajoittumisella keskelle työpäivää ja epäillyn ulkomaalaisuudella tilastollista yhteyttä. Myös tekotapa oli useissa rikossarjoissa ollut merkittävä sarjoittamisen työkalu. Kiinnitin huomiota muun muassa sarjaan, jossa tekijä oli aina rikkonut ulko-oven lähistöllä olevan ikkunan heittämällä siitä kiven sisälle. Toinen vastaava sarja oli sellainen, jossa tekijä oli käyttänyt kiinteistön pihalta löytyvää esinettä kiivetäkseen ikkunasta sisälle.

Poliisiasian tietojärjestelmään luokitellaan rikosilmoituksen yhteydessä näitä erilaisia tekotapoja ja niitä käytetään jo nyt sarjoittamisessa ja analyysissä apuna. Tutkimukseni aikana minulle heräsi ajatus siitä, voitaisiinko anastetun omaisuuden tarkempaa luokittelua käyttää tulevaisuudessa apuna automaattisessa ohjelmallisessa analyysissä. Tämä luonnollisesti edellyttäisi rikosilmoitusten kirjaamisvaiheelta entistä tarkempaa eri esineiden syöttöä rikosilmoitusjärjestelmään.

Poliisiasian tietojärjestelmää ollaan uudistamassa lähitulevaisuudessa. Sisäasiainministeriön poliisiosasto asetti poliisiasiantietojärjestelmän kokonaisuudistukseen tähtäävän Vitja -hankkeen vuonna 2009. Hanke ei edennyt alkuperäisen aikataulun mukaisesti ja uuden järjestelmän käyttöönotto on siirtynyt. Vuoden 2017 loppupuolella tehdyn uuden Vitja-hankkeen asettamispäätöksen mukaan järjestelmän operatiivinen käyttö alkaa vaiheittain vuodesta 2018 alkaen. Tässä järjestelmäudistuksessa on painotettu myös analyysin merkitystä rikostutkinnassa.

Vitja-hankkeen tavoite on tuottaa poliisin ja muiden turvallisuus- ja oikeusviranomaisten toimintaprosesseja tehostava ja yhtenäistävä käyttäjäystävällinen tietojärjestelmäkokonaisuus. Tällaisen järjestelmän kehityksen yhtenä haasteena on se, ettei järjestelmää rakenneta pelkästään analyysia varten, vaan pyritään loppukäyttäjälle helppokäyttöiseen työvälineeseen. Tällöin menetetään varmasti joitain analyysia helpottavia rakenteita, tiedon syötettävyyden ja helppokäyttöisyyden vastaavasti kasvaessa. Tämä ilmiö tuli esille tutkimuksen aikana kun tarkastelin rikosilmoitusten tietojen kirjaamiskäytänteitä. Analyysitoiminnon kannalta olisi tärkeää että kaikki anastettu omaisuus on yksilöity mahdollisimman tarkasti, sille varattuihin tietokenttiin. Nyt yleinen käytäntö on se, että rikosilmoituksen selostusosaan on kirjattu luettelomuotoon asianomistajan ilmoittama omaisuus. Tämä käytäntö ei ole parhain mahdollinen suunniteltaessa mahdollisimman automaattisia analyysitoimintoja.

Tämän tutkimuksen suorittamisen aikana uuden tietojärjestelmän analyysiominaisuuksista ei ole vielä tietoa saatavilla. Lähivuodet tullevat kuitenkin näyttämään kuinka rikostutkinnan sarjoittamista ja analyysia voidaan kehittää yhä enemmän ohjelmalliseksi suunnitelmalliseksi analyysiksi. Tietojärjestelmissä suoritettava analyysi edellyttää kuitenkin tieteellisesti tutkittua taustatietoa ilmiöistä ja niiden välisistä syy-yhteyksistä jotta poliisin toimintaa voidaan kehittää yhä enemmän tietojohdoiseksi. Toivon että tätä suorittamaani tutkimusta anastetun omaisuuden ja epäillyn henkilön välisestä yhteydestä voidaan käyttää tietoperusteena analyysitoiminnolle tai ainakin keskustelunavauksena aihepiiristä.

LÄHTEET

Frände, Dan & Matikkala, Jussi & Tapani, Jussi & Tolvanen, Matti & Viljanen, Pekka & Wahlberg, Markus 2010: Keskeiset rikokset. 1. uud. painos. Helsinki, Edita.

HE 14/1985 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle esitutkintaa ja pakkokeinoja rikosasioissa koskevaksi lainsäädännöksi.

HE 66/1988 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen käsittäväksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi.

HE 184/1999 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamista koskevien rangaistussäännösten uudistamiseksi.

Heikkilä, Tarja 2008: Tilastollinen tutkimus. 7. uud. painos. Helsinki, Edita.

Järmälä, Kari 2017: Ryöstörikosten oikeudellisesta arvioinnista –erityisesti rahalaitoksiin ja kultasepäntuotteisiin kohdistuneiden tekojen osalta. Laurea-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö YAMK.

Muurinen, Nina & Pentti, Hanna 2014: Schengen, ulkomainen rikollisuus ja omaisuuden suojaaminen Suomessa. Laurea-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Niemi Hannu 2018: Rikollisuustilanne 2017. Rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa. Katsauksia sarja 28/2018. Helsingin yliopisto, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.

Poliisihallitus 2013: Tietojen kirjaaminen poliisiasian tietojärjestelmään (PATJA). Ohje. 2020-2013-5231.

Poliisihallitus 2016: Ohje esitutkintapöytäkirjan laadinnasta. Ohje. POL-2016-8514.

Poliisihallitus 2017: Vitja hankkeen asettaminen syksy 2017. Asettamispäätös. POL-2017-31347.

Sirén, Reino 2008: Omaisuusrikosten kohteeksi joutuminen 2006: yleisyys, piirteet ja muutokset. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, Helsinki. Verkkokatsaus. Luettavissa: <http://hdl.handle.net/10138/152598>. Luettu 22.9.2018

Suomen virallinen tilasto (SVT): Rikos- ja pakkokeinotilasto (verkkojulkaisu). ISSN=2342-9151. Viranomaisten tietoon tullut rikollisuus 2016, 1. Katsaus poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tulleeseen rikollisuuteen. Helsinki: Tilastokeskus. Luettu 3.4.2018.

Saantitapa: http://www.stat.fi/til/rpk/2016/13/rpk_2016_13_2017-03-23_kat_001_fi.html

Viinamäki, Leena & Saari, Erkki 2007: Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Helsinki, Kustannusosakeyhtiö Tammi.